

viharnik

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

GOZDNO GOSPODARSTVO USPEŠNO V LETU 1996.

Za leto 1996 so bile značilne neugodne delovne razmere. Dolga in s snegom bogata zima je po vsej Sloveniji, pa tudi pri nas, povzročila snegolome in ponekod žledolome. V državnih gozdovih našega območja smo morali posekati preko 10.000 m³ poškodovane drevesja. Tega je bilo v privatnih gozdovih nad 30.000 m³, v vsej Sloveniji pa več kot pol milijona m³.

Gozdno gospodarstvo je opravilo vsa planirana dela pri sečnji, transportu in prodaji lesa. Prav tako smo izvedli načrtovana gojitvena in varstvena dela. Gozdne ceste in vlake smo vzdrževali v predvidenem obsegu. Novih gozdnih vlak pa smo v državnih gozdovih zgradili enkrat več, kot smo načrtovali. V trgovski dejavnosti smo prodajo v primerjavi z lanskim letom povečali za trikrat.

Podjetje je letos posodobilo gozdno proizvodnjo z nakupom traktorjev FERGUSON in kamionsko kompozicijo MAN, gradbeno dejavnost pa z nakupom nakladača CATERPILER.

Uspehe smo dosegli tudi na drugih področjih naše dejavnosti. Posebej učinkoviti smo bili pri gradbeni dejavnosti, kjer smo bistveno preseгли prvotni plan. Vsa dela smo opravili kvalitetno in v predvidenih rokih, za kar si ekipa gradbenega obrata zasluži posebno priznanje.

Gozdno gospodarstvo je v letošnjem letu razdelilo premoženje na Zadruga in Zavod za gozdove in v začetku julija smo podpisali združiteljsko pogodbo. Še naprej pa velja, da se s tem, ko smo se združili nismo razšli.

Sredi leta nam je vlada Republike Slovenije dodelila 20-letno koncesijo za gospodarjenje z državnimi gozdovi, ki jih je v našem območju še več kot 16.000 hektarov. S tem ima podjetje dobro osnovo za uspešno gospodarjenje v gozdarski dejavnosti.

Pripravili smo program lastninjenja, ki bo osnova za preoblikovanje podjetja v delniško družbo. Te dni pričakujemo prvo soglasje Agencije za privatizacijo. Sočasno pripravljamo že potrebno dokumentacijo za drugo soglasje.

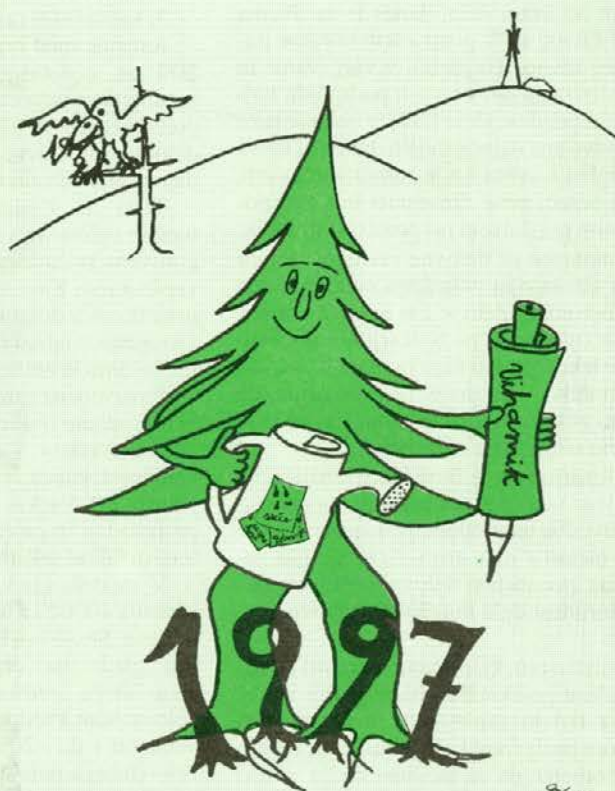
Letos smo ustanovili invalidsko podjetje. Njegovo dejavnost je pregledala vladna komisija in dala pozitivno oceno.

Na njen predlog pričakujemo sklep vlade Republike Slovenije o podelitvi statusa invalidskega podjetja.

Na koncu želim poudariti, da je učinkovito gospodarjenje podjetja plod dobrega dela zaposlenih, zato se zahvaljujem vsem, ki so s svojim vestnim ustvarjalnim delom in pripadnostjo Gozdnemu gospodarstvu prispevali k uspešnemu gospodarjenju v letošnjem letu.

Vsem poslovnim partnerjem, gozdnim posestnikom, našim upokojencem, kolegom v Zavodu za gozdove in zaposlenim v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec želim srečno in uspešno Novo leto 1997.

Hubert Dolinšek

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC -
 vsem sodelavcem in poslovnim partnerjem
 ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE,
 OBMOČNA ENOTA SLOVENJ GRADEC -
 vsem gozdnim posestnikom, sodelavcem
 in poslovnim partnerjem
 UREDNIŠTVO VIHARNIKA -
 vsem bralcem in piscem
 KLUB UPOKOJENIH KOROŠKIH GOZDARJEV -
 vsem našim upokojenim

RACIONALIZACIJE PRI GOJENJU GOZDOV

K razmišljanju o racionalizacijah pri gojenju gozdov me je vzpodbudil obisk v Lehrwaldu, učnem gozdu ETH, visoke šole za gozdarstvo v Zuerichu. Prof. Ott in prof. Schuetz sta povedala, da je v ekonomskem pogledu gozdarstvo v Švici zelo neugodnem položaju zaradi nizkih cen gozdnih sortimentov, težavne prodaje drobnejšega lesa zaradi zapiranja tovarnih ivernih plošč, reciklaže v tovarnah celuloze, kjer uporabljajo le še 10% lesa, visokih stroškov dela (1 ura delavca stane podjetje ca. 45 ŠFr oz. 4844 SIT). Razmerje med ceno lesa in dela se poslabšuje: pred 30 leti je bil m³ lesa ekvivalenten 30 uram dela, danes le še dvema urama! Okrog 65% gozdarskih obratov posluje negativno. To jih sili v varčevanje in racionaliziranje del na vseh področjih, tudi v gojenju gozdov. Celo ETH, visoka šola za gozdarstvo ene najbogatejših držav, ki uživa velik ugled v svetu, se je zaradi varčevanja morala odreči svoji drevesnici in s tem pomembnim poizkusom pri proizvodnji sadik.

Ekonomske in delovne razmere se tudi pri nas slabšajo in nobenega razloga ni, da bi bili optimisti. Zato je kar mikavna misel, da bi se z gledovali po Švicarjih in prevzeli njihove izkušnje. Ko pa sem se poglobil v to problematiko, sem prišel do spoznanja, da so stvari zelo zapletene in kompleksne in je potrebno o njih širše razmišljati.

V slovarju tujk je beseda racionalizacija pojasnjena tako: umska ureditev, poenostavitev; uvedba najmodernejših strojev in delovnih metod v industrijo, da se skrajša delovni čas, poenostavi delovni postopek, poveča storilnost dela in izboljša kakovost izdelkov.

V gozdarstvu, kjer imamo opraviti z večnamenskim gozdom in obnovljivimi viri in s tem z izredno zapletenim in občutljivim sistemom proizvodnih dejavnikov, je osrednjega pomena, da da racionalizacija v neki fazi ali postopku dela, npr. pri gojenju gozdov, tudi kot celota pozitiven rezultat.

Pri uvajanju racionalizacij je potrebno dosledno upoštevati sprejeta temeljna načela gospodarjenja z gozdovi: trajnost, sonaravnost in večnamenskost.

Vedeti moramo, kaj lahko z racionalizacijo pridobimo in upoštevati možne negativne posledice, kratkoročne in dolgoročne.

Na preprostem modelu, kjer so za poprečno rastišče (npr. LF) ocenjene vrednosti, bom predstavil nekatere možnosti in pasti racionalizacije.

Poprečna prodajna cena	8000 SIT/m ³	100%
Stroški dela:		
- posek in spravilo	4000 SIT/m ³	50%

- gojenje in varstvo gozdov	1000 SIT/m ³	13%
Čisti donos (cena lesa na panju)	3000 SIT/m ³	37%

Z gospodarjenjem lahko kvaliteto sortimentov izboljšamo ali poslabšamo. V predlogu pravilnika za gojitveno načrtovanje je pet kakovostnih razredov. Predpostavljamo, da lahko z gospodarjenjem kvaliteto sortimentov od poprečja povečamo ali znižamo za en razred. To ovrednotimo in dobimo cene in razpore:

1. kakovostni razred 10500 SIT/m³
2. kakovostni razred 8000 SIT/m³
3. kakovostni razred 6500 SIT/m³

Razmak med razredi je 4000 SIT/m³ ali 50% oz. z dobrim delom lahko vrednost sortimentov povečamo za 2500 SIT od poprečne vrednosti ali celo več, s slabim (ne) delom pa dosežemo le 80% poprečne prodajne cene ali celo manj.

Toda na kvaliteto sortimentov lahko močno vplivamo s krojenjem in dolgoletna gojitvena prizadevanja izkoristimo ali razvrednotimo. Kvaliteto sortimentov, ki smo jo pridobili z dolgoletnim gojitvenim delom s krojenjem lahko izkoristimo ali pa jo, kar je običajno le zmanjšamo.

Proizvedene gozdnolesne sortimente lahko prodamo boljše ali slabše. Na to vpliva več dejavnikov: stanje na tržišču, plačilna zmožnost kupca, spretnost našega komercialista itd. Vsekakor je pomembno, da pri proizvodnji in prodaji upoštevamo konjunkturo in takrat sekamo tisto kar ima ceno.

V modelu predstavlja strošek sečnje in spravila 4000 SIT ali 50% poprečne prodajne cene. Stroški so lahko ob podobnih pogojih, glede na organizacijo dela, izbor pravih sredstev in tehnologijo dela, zelo različni. Predpostavljamo, da so nihanja večja od + do - 20% lahko stvar napake ali zelo slabega dela organizatorjev proizvodnje. 20% pa pomeni, da so lahko stroški v mejah 3200 - 4800 SIT/m³ oz. je razmak 1600 SIT/m³. To so tudi meje možne racionalizacije dela.

Vendar:

- z neustrezno sečnjo lahko poškodujemo drevo, ki smo ga posekali ali sosednje drevo ali mladje na katero smo drevo brez potrebe podrl,
- veliko škodo naredimo, če sečnih ostankov ne odstranimo iz mladja,
- če spravljamo les ob nepravem času ali nepazljivo lahko povzročimo veliko škodo na sortimentih, sestoji in na tleh,
- zelo velike škode lahko naredimo, če spravljamo les ob nepravem času in z neustreznim pravih sredstvom (npr. spravljamo les s traktorjem od panja v času meze) itd.

Neposredna gojitvena dela predstavljajo v stroških tretje težišče. V prodajni ceni sem strošek gojenja in varstva gozdov upošteval 13%. V zadnjih petih letih se je obseg gojitvenih del v primerjavi z opravljenimi deli v obdobju 1980 - 1989 zmanjšal približno za tretjino. V zadnjih letih se z zniževanjem etatov zmanjšuje tudi načrtovan obseg gojitvenih del. Ob predpostavki, da se npr. gojitvena dela prepolvijo, bi pomenil njihov delež v prodajni ceni lesa le še skromnih 6%.

Vendar pomeni zmanjšanje obsega gojitvenih del in slabo opravljena dela ne le znižanje stroškov ampak predvsem:

- da dobimo namesto bogatih in dobrih zasnov pomanjkljive in slabe, kar se bo v prihodnosti močno odrazilo na kvaliteti proizvedenih gozdnolesnih sortimentov,
- sestoji bodo biološko in mehansko nestabilni, kar lahko povzroči velike motnje v razvoju sestojev, bistveno večje stroške sečnje in spravila in močno zmanjšanje vrednosti sortimentov,
- v gojitvenem pogledu neustrezna svetlitvena redčenja in pomladitvene sečnje lahko bistveno otežkočijo obnovo sestojev, kar se bo spet odrazilo v visokih stroških umetne obnove in zaščite.

Tako kot drugi miselni procesi ima tudi tok racionalizacije določeno razvojno pot, ki jo je potrebno prehoditi:

- najprej je potrebno odkriti problem; njegov obseg, pomen, lokacijo itd.,
- preštudirati obstoječe rešitve, literaturo, ukrepe drugih, opazovati kako ravna narava itd.
- počakati, da se misli uredijo in zbistrijo in se problem in rešitve jasno izoblikujejo,
- napraviti "čistopis" in začeti rešitve uvajati v redno delo.

Poglejmo si nekaj primerov racionalizacij, ki nam jih je v Lehrwaldu predstavil prof. Schutz in presodimo ali so primerni za porabo pri nas.

Obnova gozda. Od prvotnih 50% umetne obnove so prešli na 10-20%. Sedaj sadijo le tiste vrste, ki jih v sestoji želijo imeti, pa se naravnim potom ne pomlajujejo. Pri obnovi se poslužujejo različnih vrst sečenj, od majhnih golosekov (do 0.3 ha), robnih sečenj, odprtih, oplodnih sečenj in drugih, kot pač presodijo, da se bo sestoj najbolje obnovil.

Na dobrih rastiščih, kjer ovirajo pomlajevanje zelišča, zagotavljajo naravno pomladitev smreke, jelke, bukke, lipe z reguliranjem dotoka svetlobe. Za obnovo svetlobo ljubljenih vrst, javora, jesena, češnje, se poslužujejo drugih tehnik. Nova, moderna pot pomlajevanja, je snovanje gozda s pionirskimi vrstami, brezo, vrbami, jelšami, jerebiko. Gojitelji so mišljenja, v nasprotju z ekonomisti, da je čas manj pomemben in da pomlajevanje na teh rastiščih lahko traja tudi 10-15 let.

Primeri

Lehrwald. S posekom treh dreves je na stala odprtina, v katero so posadili skupinico bukev, naprej bo obnova tekla naravnim po-

(nadaljevanje na 3. strani)

(nadaljevanje z 2. strani)

tom. Na ta način sadijo sedaj na ha le 500 do 600 sadik, medtem, ko so prej sadili 5000 do 6000 sadik.

Novaggio: Obnova panjevca bukve in domačega kostanja ni tekla. Po več letnih opazovanjih in poizkusih prof. Otta so zagotovili naravno obnovo s pomočjo sečnje v kulisah (ca. 20* 50m), kjer naredijo temeljito pripravo tal. Videli smo dobro pomlajene površine stare dve in tri leta ter skoraj neprehodno goščo, ki je bila stara deset let.

Sedrun. Obnova subalpskega gozda. Z raziskavami, ki so trajale deset let, so ugotovili, da je odločilni faktor, ki ovira pomlajevanje toplota oz. svetloba. Če junija, ko je dan najdaljši, tla niso osončena vsaj dve uri, pomladitev ne uspe. Zato delajo kulise cca. 20*40 m, ki so tako usmerjene, da pride do tal dovolj svetlobe, najboljša je jutranje sonce.

Nega gozda. Racionalizacija pri negi gozda ne vodi v ekstenziviranje gospodarjenja, vendar bodo razvoj sestojev zagotovili s čim manjšim obsegom fizičnega dela. Opravili bodo le tista dela, ki so nujna za doseg postavljenih gozdnogojitvenih del. Zato bodo ustrezno izobrazili delavce. Pomembna je tudi sprememba prioritete, tako dajejo npr. prednost obžaganju dreves pred nego mladja. Pri negi mladja se bodo omejili le na nujni obseg del. Obžagujejo le manjše število dreves. V Novaggiu smo videli obžagana drevesa, ki so bila oddaljena eno od drugega 12 m, torej je bilo obžagano na ha 70 dreves.

V Lehrwaldu nam je prof. Schutz pokazal lep sestojev doba z gabrom in smreko. Do sedaj so sestojev negovali tako, da so vsem lepim osebkom - nosilcem funkcij, ki jih je bilo več sto na hektar, odstranjevali konkurente. V sosednjem sestoju so izbrali 100 najlepših osebkov in le njim odstranjujejo kandidate. S tem se je obseg dela zmanjšal na 1/6).

Danes bi hraste sadili bolj redko, s tem bi imeli manjšo možnost izbora kvalitetnih osebkov, vendar bi pri sajenju in negi veliko prihranili.

Razmišljajo tudi o tem, da bi nego sestojev s tanjšim drevjem prenesli v prihodnji čas, ko bo drevje debelejša in bodo dosegli boljše finančne rezultate.

Med ukrepe racionalizacije sodi tudi puščanje debelejših sečnih ostankov v gozdu, kjer puščajo vrhče tudi do 25 cm premera.

Mišljenja sem, da vseh navedenih ukrepov v naših razmerah ne bi smeli brez kritične presoje sprejeti, nekatere, ki bi bili nujni pa smo opustili. Na to opozarjajo nekatere slike gozda, ki sem jih spoznal letos, ko sem urejal gozdove:

- gozd s slabimi ali revnimi zasnovami na dobrem rastišču (sestojev ne daje možnosti, da bi dosegli gozdnogojitveni cilj, ki je bil določen za ta gospodarski razred) je posledica neuspelega pomlajevanja in še zlasti pomanjkljive nege,
- letvenjak ali mlajši drogovnjak, ki je močno poškodovan po snegu in vetru, je bil premalo in prepozno redčen,

- mladi smrekovi nasadi na večjih površinah so v nasprotju z idejo o sonaravnem ravnanju z gozdom, katerega cilj je skupinsko ali posamično mešan gozd, z drevesnimi vrstami, ki ustrezajo rastišču,
- neobžagani drogovnjaki na dobrih rastiščih, kjer pričakujemo zelo kvalitetne sorte, ne zagotavljajo uresničitve cilja.

Na osnovi teh in drugih opazovanj in spoznanj sem mnenja, da je potrebno iz gornje ponudbe ukrepov:

- smiselno k nam presaditi vsa dognanja o naravni obnovi gozdov in jih z našimi izkušnjami in opažanji obogatiti,
- nego mladij in gošč bi lahko racionalizirali s tem, da bi dobro poučili in izobrazili delavce in lastnike gozdov, ki ta dela opravljajo. Strokovno pravilno opravljen ukrep bi lahko pogosto zamenjal intenzivno fizično delo, ki je marsikje nepotrebno, tu in tam pa celo škodljivo. Dodal pa bi napotilo, da morata biti vsako mladje in vsaka gošča negovana in to pravočasno,
- zelo kritično gledam na ukrep racionalizacije o prenosu redčenj iz mladih sestojev v starejše; tega ukrepa nikakor ne bi smeli sprejeti, ker pomeni zmanjšanje mehanske stabilnosti sestojev, često pa tudi biološke. Stabilnost pa je eden od najpomembnejših dejavnikov za razvoj sestojev in finančno uspešno gospodarjenje,
- pravilo o sto izbranih drevesih, ki jih negujemo z odstranjevanjem konkurentov bi morali izredno kritično pretehtati in ga praviloma ne upoštevati. Toda tudi v tem primeru velja: bolje nekaj kot nič,
- izbor zelo majhnega števila dreves, ki jih obžagujejo, je problematičen med drugim tudi zato, ker okrog 20-30% izbrancev še

izpade in ker imamo v zrelih sestojih okrog 250 do 400 dreves in bi bil delež obžaganih zelo majhen; vendar pa je še vedno bolje obžagati 70 dreves kot nobenega, kot sedaj (ne)delamo pri nas.

Zaključek

Pri racionalizacijah del v gozdu je potrebno upoštevati temeljna načela gospodarjenja z gozdovi, načelo trajnosti, načelo sonaravnega ravnanja z gozdom in mnogonamenskost gozda. Delovanje samoregulativnih mehanizmov, ki jih je gozd pridobil v veke trajajočem razvoju, zagotavlja uspešen razvoj gozda brez velikih posegov in vlaganj.

S strokovno neoporečnim in dobrim (kvalitetnim, ustreznim, čistim...) delom poskrbimo, da bomo gozdu le koristili in ne škodovali. Delajmo le tisto, kar je dobro za gozd, ker le to daje veljavo stroki, dohodek lastniku ter delo ter zaposlitev delavcu.

Izobraževanje kadrov, delavcev in lastnikov gozdov bi morali smatrati kot temelj za kvalitetno delo in s tem osnovo za racionaliziranje gospodarjenja.

Ob teh temeljnih postavkah je za racionalizacijo konkretnih del široko področje. Poznavanje in spremljanje dognanj v stroki, opazovanje gozda in sistematično zbiranje izkušenj, odkrivanje problemov in rešitev zanje, nam, ob doslednem upoštevanju pestrosti gozda, odpira številne možnosti za racionalizacijo del.

Dobro sodelovanje med Zavodom za gozdove, kot nosilcem strokovnega dela, lastniki gozdov, gozdnim gospodarstvom in drugimi izvajalsimi organizacijami ni racionalizacija, je pa glavni ključ, ki odpira vrata do njih.

K. Zagorc

GOZDARSTVO V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

1. Uvod

Dr. David M. Baumgartner, profesor in direktor gozdarskih svetovalcev na Washington State University, nam je pripravil temeljit program s področja gozdarstva in nas povabil, da se v državah Washington, Idaho in Oregon seznanimo predvsem z metodami in oblikami dela z lastniki gozdov in javnostjo. Tritedenskega potovanja se je udeležila relativno skromna ekipa štirih ljudi Zavoda za gozdove Slovenije, ker nam za večje število udeležencev ni uspelo zagotoviti finančnih sredstev.

Že samo potovanje v Združene države Amerike je posebno doživetje. Kultura, način življenja in pestrost krajinskih tipov so popolnoma drugačni kot v Evropi. Časovni in prostorski horizonti zaradi letalskih prevozov ne pomenijo praktično nič, zato so razlike med celinama več kot očitne.

2. Amerika - obljudjena dežela

Potovali smo od severozahoda do jugozahoda Združenih držav Amerike: iz države Washington, preko držav Idaho, Oregon, California, Nevada in do Arizone. Ogled

večjih mest: Seattle, San Francisco, Las Vegas in Feniksa so omogočili doživljanje prostranosti in utripa vseh zapadnih dežel ob Pacifiku. Doživetja so prečudovita in jih ni mogoče strniti v časopisni članek, ki je namenjen predvsem predstavitvi gozdarske dejavnosti. Bistvene vtise, ki so pomembni zaradi rezumevanja življenja v Združenih državah Amerike, je mogoče oblikovati v nekaj stavkih:

- izredna prostranost obiskanih dežel;
- naravne danosti (klima, relief, vegetacija,...) se relativno hitro spreminjajo;
- število in pestrost krajinskih ekosistemov je neverjetna;
- odprtost ljudi, pripravljenost na razgovor, prijaznost je vsakodnevna;
- integracija državnih mehanizmov, ki so potrebni za delovanje neke družbe, je izredno velika.

Vsekakor se v Združenih državah Amerike "ne cedita med in mleko", vendar je standard v povprečju visok in omogoča

(nadaljevanje na 4. strani)

Udeleženci potovanja pred univerzo v Pullmanu

(nadaljevanje s 3. strani)

udobno življenje, zahteva pa praktično celodnevno angažiranost zaposlenih.

3. Strokovna organiziranost gozdarstva (Cooperative Extension)

Oddelki za naravne vire pri univerzah v posameznih zveznih državah imajo svojo gozdarsko svetovalno službo. Cilj dela te svetovalne službe je v usposabljanju, svetovanju in izobraževanju lastnikov gozdov, posebno vlogo pa imajo v informiranju širše javnosti. Zelo previdni so pri izbiri tematik izobraževanja. Iz populacije lastnikov gozdov izberejo strokovno skupino, ki sama predlaga aktualne teme izobraževanja ali usposabljanja. Ker teme izhajajo iz potreb in želja lastnikov, je udeležba na usposabljanjih ali izobraževanjih zares velika.

Zaposleni imajo izključno svetovalno in izobraževalno vlogo, zato ne prihaja do konflikta med lastniki gozdov in njihovo svetovalno službo. Namen takšne oblike organiziranja je v pridobivanju povratnih informacij in dejanskih potreb na terenu, na osnovi le teh se izdelujejo izobraževalni programi na univerzah. Univerze torej niso same sebi zadostne, temveč svoje izobraževalne programe prilagajajo potrebam državljanov in so dejansko v vlogi ljudstva. Svetovalcev je relativno malo, vendar je njihov vpliv na izobraževalne procese sorazmerno velik. Samoiniciativnost in kreativnost se kaže pri kvalitetno pripravljenih materialih po posameznih namenskih sklopih. V veliki meri se znanje in informacije prenašajo preko prostovoljnih organizacij na različnih nivojih socialnih združb.

4. Državni oddelek za naravne vire (State Department of Natural Resources)

Uslužbenci oddelka za naravne vire so odgovorni za vrste in oblike posegov v naravo na osnovi usmeritev, ki jih določa zvezna in državna uprava. Organizacija dela temelji na pisarniškem določanju usmeritev pri poseganju v prostor in kontroli izvajanja le-teh. Poudarek dela te službe je na izvajanju predpisov in kontroli izvedbe pred-

pisov, ki so določeni za izkoriščanje naravnih virov in posegov v prostor.

5. Gozdarska služba (State Forest Service)

Poleg omenjenih oblik je na federalnem nivoju organizirana še javna gozdarska služba, ki zagotavlja usklajenost gozdarske stroke v vseh državah. osnovne naloge so: izdelava strateških planov razvoja gozdarstva, večnamensko gospodarjenje z gozdovi v javni lasti, raziskovalna dejavnost, tehnična pomoč lastnikom gozdov in lokalnim skupnostim. Državna gozdarska služba je za razliko od zvezne usmerjena predvsem v zasebni sektor gozdarstva (strokovna in finančna pomoč lastnikom gozdov). Zavod za gozdove Slovenije primerjalno pokriva vse tri oblike opisane organizacije gozdarstva v Združenih državah Amerike, le da je državna institucija Vlade RS.

6. Gospodarjenje z gozdovi

Velika prostranost Združenih držav Amerike pogojuje popolnoma različen koncept gospodarjenja z naravnimi viri, kot ga običajno srečujemo v Evropi. Samo država Washington je štirikrat večja od Slovenije, večjih ali manjših držav je v Združenih državah Amerike še vsaj 49. Požari so naravna sestavina ekosistemov, pogoste so naravne katastrofe (potresi, orkani, vulkani,...), poseljenost je koncentrirana v večjih ali manjših mestih, prostranost nenaseljenih krajin je ogromna. S tega aspekta je pristop do gospodarjenja z gozdovi relativno enostaven in temelji na monokulturah duglazije in prostorsko omejenih golosekih. Favoriziranje duglazije narekuje tržna situacija, ki temelji na izvozu te vrste v azijske dežele. Povpraševanje je veliko. Način gospodarjenja v gozdovih zajema:

- nekomercialno redčenje pri starosti sestoja okoli 20 let.
- komercialno redčenje pri starosti sestoja 40 let, kar pomeni posek že polovice vse lesne biomase in
- končni posek pri starosti sestoja okoli 60 let.

Struktura in kasnejša gnojenja gozdnega drevja dokazujejo, da je edini cilj profit v relativno kratkih časovnih horizontih. pritisk javnosti, osveščanje, ekološka in druga gibanja so vzrok, da se razmišlja o ekostistemskem pristopu in sonaravnosti. V gozd prihaja tako imenovani ekološki management, kar dokazuje, da ima tudi velika prostranost naravnih virov svoje omejitve.

7. Izvajanje del v gozdovih

V vseh gozdovih se cena dela oblikuje na trgu. Privatne organizacije (Consulting Forestry), ki se ukvarjajo s kompletnim managementom (posek, prevoz in prodaja lesa), so izredno konkurenčne in za lastnika gozdov opravljajo vsa dela, ki so vezana na proizvodnjo in prodajo lesne mase. Profitna usmerjenost zahteva skrbno izbiro organizacije in tehnologije v gozdni proizvodnji. Delo izvajajo gozdarji (Loggers), ki so po naši organizaciji najbližji gozdnim delavcem.

V Združenih državah Amerike se poslovneži, ki se ukvarjajo z organizacijo in izvedbo del v gozdarstvu, imenujejo "red-neck" (rdeči vrat), kar naj bi bila posledica od sonca ožganih vratov od sklepanja poslov na terenu.

Funkcije gospodarjenja, strokovnega dela in izvajanja del v gozdovih so v Združenih državah Amerike ločene in jih izvajajo različne organizacije, ki so usposobljene za posamezne vrste dela.

8. Namesto zaključka

Nemogoče je pozabiti naravne veličine, kot so: Pacifik, gozdove sekvoj, Yosemiteki nacionalni park, Dolina smrti, Veliki kanjon, Las Vegas, San Francisco in številne druge zanimivosti, ki so značilne za zahodni del Združenih držav Amerike. Organizacija in delovanje celotne družbe in kot sestavnega člana tudi gozdarske dejavnosti, temelji na integraciji državnih in družbenih mehanizmov, ki so potrebni za delovanje neke družbe. Ta doslednost in dobro delovanje družbe kot celote, me je pravzaprav najbolj presenetila, če odmislim odprtost in prijaznost ljudi, ki je za Združene države Amerike tako ali tako vsakdanja.

spec. Milan Tretjak

Srečno '97

TUDI V JAVORJU SMO SE IZOBRAŽEVALI

Med poudarjenimi delovnimi nalogami javne gozdarske službe je tudi pristno sodelovanje z lastniki gozdov. To sodelovanje lahko poteka sponatno, ob rednem delu revirnega gozdarja pri lastniku gozda ali pa je lahko to sodelovanje organizirano, skupinsko v obliki srečanj ali seminarjev.

Tudi v zgornji Mežiški dolini smo se enkrat letno dobili ločeno po posameznih revirjih na srečanjih, kjer smo obravnavali predvsem tekoče gozdarske zadeve (razne uredbe, Zakon o gozdvodih, organiziranost v gozdarstvu).

Bolj togi pa smo bili črnjanski gozdarji pri organiziranju skupinskega sodelovanja z lastniki gozdov. Morda je vzrok v tem, ker je pri nas bolj povdaren individualni način sodelovanja revirnega gozdarja in lastnika gozdov, kot drugje. V naši krajevni enoti imajo lastniki gozdov večjo posest, zato so številčno manj zastopani kot pa v krajevnih enotah bližje urbanim predelom (Dravograd, Radlje, Slovenj Gradec, Ravne). Pri nas je potrebno eno ali večdnevno sodelovanje revirnega gozdarja s posameznim lastnikom, ki si lahko z vestnim delom utrdi ali pridobi novo znanje o gospodarjenju z gozdom.

Tudi v Črni smo letos organizirali seminar iz izobraževanja lastnikov gozdov, ki imajo gozd v revirjih Javorje in jazbina. Hitri prehod pomladi v poletje nam je onemogočil skupno srečanje s kmeti. Javorci so morali letos hitreje poprijeti za koso kot običajno, tako da se večina povabljenih ni mogla udeležiti seminarja. Ponovno smo srečanje organizirali v jesenskem času. V oktobru je bila udeležba proti pričakovanju uspešna. Veliko lastnikov pa se je tudi opravičilo, torej je zanimanja za naš seminar bilo veliko. V gostilno Podkrižnik v Javorju so prišli tudi "novopečeni" lastniki gozdov iz Ljubljane, Maribora in Celja. Kot denacionalizacijski upravičenci so dobili nazaj gozdno posest. Namen našega seminarja je bil, da čimmanj politiziramo in čimveč strokovno sodelujemo. Zato je bil naslov seminarja "Varstvo in nega gozdov - varstvo našega življenj-

skega prostora". Povdarek je bil v načrtnem in spoznavnem delu z in v gozdu. Dobrodošla pa so bila tudi posamezna mnenja udeležencev, katera so si pridobili z izkušnjami pri svojem delu. Za boljše teoretično predstavitev smo imeli pripravljenih nekaj skic in grafov, vendar prikaz teh s pomočjo grafoskopa zaradi izkopa elektrike ni bil možen. Zato je naše delo potekalo za skupno mizo spontano, kar pa je v času raznih odločb in ostalih administrativnih zahtev tudi zelo dobrodošlo.

Teoretična razglabljanja smo potrdili tudi s terenskim ogledom posameznih negovalnih objektov, kjer so že vidni rezultati nege. Za marsikaterega lastnika je bil zelo zanimiv jesenov sestoj na Dretnikovem. Na zelo dobrih rastiščih je tu raslo bolj grmovje kot drevje. Gozdarji smo izvršili posek tega dela nekvalitetnega sestoja, pripravili tla za sadnjo, kjer smo posadili gorski javor. Zaradi bujne podrasti smo nasad želi več let. Z žetvijo smo vzpodbudili tudi vznik raznih drevesnih vrst, predvsem velikega jesena, bresta, lipe in ostalih listavcev. Najhitreje je kot svetloljubna drevesna vrsta reagiral na naše negovalne ukrepe jesen. Pod njim se je pojavila zadnja leta tudi smreka. Z nego (žetev, rahljanje, prvo redčenje) smo uspeli vzgojiti pester mlad gozd, ki ima vse pogoje, da zraste v stabilni sestoj. Več takšnih stabilnih celic ali skupin utrjuje naše industrijsko prizadete (plin) in zasmrečene gozdove. Da je tudi sečnja sestavni del nege, smo se prepričali v Robnikovem, kjer so pod starim drevjem raznolike naravno pomlajene površine. Malo dela je potrebno za uravnavanje posameznih mladostnih razvojnih faz pod zastorom starega sestoja. Zanimiva so bila vprašanja lastnikov, kdaj naj staro drevje ali del starega sestoja (v obliki terena oblikovanih vrzeli) posekamo, da škoda na mladju ne bo velika. Ugotovili smo, da morajo biti naša ukrepanja prilagojena lokalnim zahtevam rastišča, pametnemu načinu spravlja, predvsem pa strpnosti pri delu (brez šablon).

Naše potepanje po gozdu smo zaključili v Kovačevi macesnovi kulturi na Roblenci. Zdi se smešno, saj smo ves čas našega druženja povdarjali sonaravno gospodarjenje z gozdom, mi pa smo zašli v umetno osnovan več kot 20 let star macesnov nasad. V tem sestoji že dvajset let spremljamo rezultate nege, kjer imamo tudi posebej izločene ploskve. Del sestoja je zelo dobro negovan, del smo prepustili naravnemu razvoju brez nege.

Danes so rezultati rahlih ukrepov zelo dobro vidni in otipljivi. Negovani del sestoja je bolj stabilen kot pa nenegovani del, kjer bo narava potrebovala v nenaravnem sestoji še veliko časa in energije za stabilnost sestoja.

Udeleženci seminarja na Roblenci

Po končanem srečanju sem imel dober občutek, da je vsak udeleženec odnesel nekaj koristnega za nadaljnje delo v svojem gozdu. Lastniki si še želijo podobnih srečanj. Radi pa bi, da se srečamo tudi pri praktičnem delu na sečišču. Ugotavljajo tudi, da je revirni gozdar v njihovem gozdu potreben in da bi bilo neumnost zmanjševati število zaposlenih revirnih gozdarjev na terenu.

Hvala vsem lastnikom, ki so se udeležili seminarja v Javorju. Zahvala pa velja tudi mojim sodelavcem, s katerimi smo poskušali narediti ta dan čimbolj prijeten in znanja ploden. Gozdarji KE Črna bomo nadaljevali s to obliko sodelovanja tudi v drugih revirjih. Da je naše delo ocenjeno in potrebno, se lahko prepričamo iz pismenega opravičila lastnice vrnjenega gozda, kjer je zelo dobro povdarjena vloga revirnega gozdarja javne gozdarske službe.

Gorazd Mlinšek,
vodja KE Črna

Pred odhodom je nekaj udeležencev poziralo pred gostilno Podkrižnik

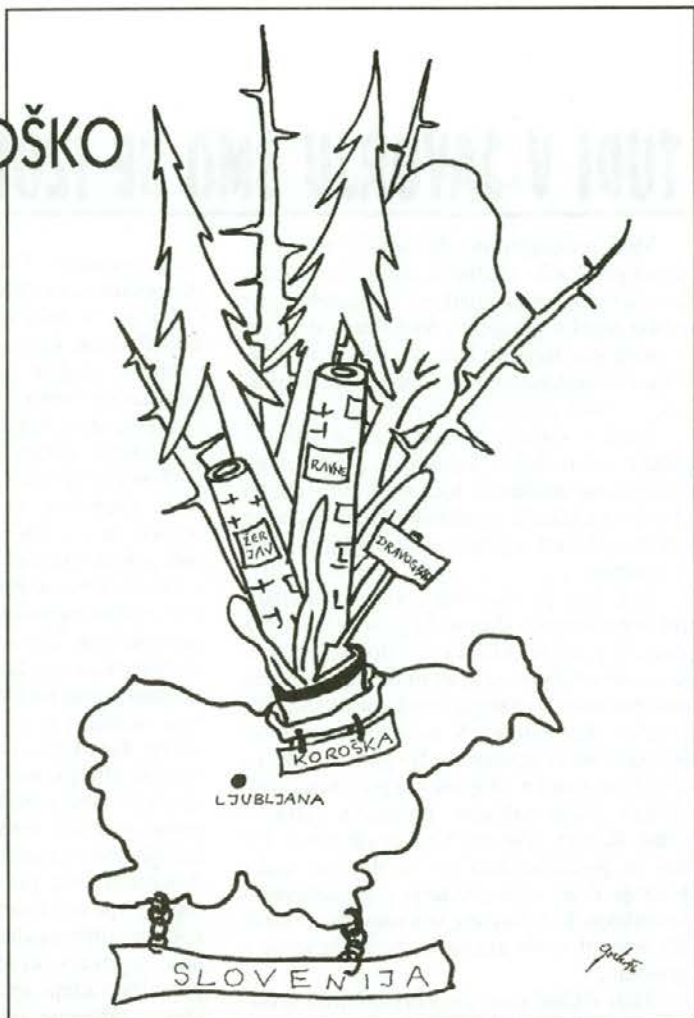
Spoštovani gospod inženir!
Sestra Liza mi je sporočila, da ste za jutri sklicali sestanek o negi gozda v Javorju. Toda težko grem zdoma, ker varujem svojega dveletnega nadvse živahnega vnučka.
O varstvu gozda imam najbrž podobne poglede kot Vi, vidim ga kot pomemben del našega ekosistema in še zdaleč ne kot predmet neusmiljene eksploatacije. Med drugim sem prebrala knjižico magistra Perka "Nega in varstvo mladega gozda" in gospod Vodovnik je dober učitelj, ki ga radi poslušamo.
V tem času sproščanja privatne iniciative je Vaše prosvetiteljsko delo še posebej pomembno. Z lepimi pozdravi.

EVROPA SE ZANIMA ZA KOROŠKO

Koroška je krajinsko občutljivo področje. Rezultati "industrijskega" oblikovanja krajine pa so že dolga desetletja vidni v Zgornji Mežiški dolini. Povzročitelji ekoloških ran na Ravnah in Žerjavu se ob pomoči države in lokalnih skupnosti trudijo s sanacijo poškodovanih območij. Strokovne podlage za razne sanacijske programe so, ni pa dovolj sredstev za izvedbo najrazličnejših programov. Zato so se predstavniki Gospodarske zbornice v Dravogradu in župani vseh treh koroških občin (Črna, Mežica, Dravograd) rade volje odzvali povabilu Ministrstva za okolje in prostor, da nas obišče skupina Evropske komisije za pregled učinkovitosti okoljske politike v Sloveniji. Ta komisija deluje pod okriljem OZN.

V ponedeljek, 25.11.1996 je zaključila svoje enotedensko potepanje po Sloveniji v Dravogradu. V gasilskem domu smo domači strokovnjaki 14 članski ekipi strokovnjakov iz različnih evropskih držav in delavcem Ministrstva za okolje in prostor predstavili Koroško kot krajinsko občutljivo področje s povdankom na Mežiški dolini. Jože Kert (EKO Ravne) je seznanil goste z ekološkimi problemi v Mežiški dolini, predvsem pa problemi industrijskega onesnaževanja na Ravnah. Peter SOVENT (MPI Žerjav) nam je predložil ekološke težave, ki jih povzroča topilnica v Žerjavu. O ranljivosti gozdnega prostora zaradi železarne Ravne in rudnika Mežica sem razglabljal kot predstavnik Zavoda za gozdove (Območna enota Slovenj Gradec). O posledicah industrijskega onesnaževanja, ki je močno vplivalo na živino, se je razgovoril gospod Čretnik. Da pa v obremenjeni dolini živimo tudi ljudje, je opozoril gospod Ivartnik (Zavod za zdravstveno varstvo Ravne). O raziskavah posledic vpliva na nas je še bolj malo znanega. Predstavnica ALP Peca je opisala socioekonomsko sliko v Mežiški dolini. Zanimivo je bilo razglabljanje gospe Špesove (Ministrstvo za okolje in prostor) o socioekonomskem vidiku udejanjanja okoljske politike. Iz ankete, katero so izvedli med prebivalci industrijsko obremenjenih krajev po Sloveniji, je razvidno, da so od vseh najbolj ekološko osveščeni prav prebivalci Mežiške doline. Kako lahko pomaga Gospodarska zbornica Slovenije pri regijskih okoljskih aktivnostih, nam je predložila predstavnica Gospodarske zbornice (enota Dravograd). Rado Krpač nam je predstavil kot župan v Dravogradu ekološke probleme v občini. O strateškem planu zaščite naravnih danosti na Koroškem nas je seznanil Matjaž Jež (Zavod za varovanje naravne in kulturne dediščine Maribor). Gospa Zornik (Inšpektorat RS za okolje in prostor Maribor) je sodelovala pri razpravi o vključevanju inšpekcijskih služb v reševanje ekološke problematike.

Zelo zanimiva so bila vprašanja evropskih strokovnjakov. Od nas so hoteli izvedeti čimveč podatkov o ekoloških problemih, o reše-

vanju teh, predvsem pa ureditev naše zakonodaje, ki rešuje ekološke probleme. V popoldanskem delu smo si ogledali Dravograjsko jezero, katero je zelo pomembno ptičje zavetišče pri preletu raznih ptic iz severa na jug in obratno. To področje bo izločeno kot ornitološki rezervat. Kakšne pa so posledice onesnaženja okolja v Žerjavu, predvsem pa reševanje ekoloških problemov s posodobitvijo tehnologije v topilnici, so jim pokazali strokovnjaki MPI Žerjav.

Komisija Evropskih strokovnjakov je šla s Koroške zadovoljna. Upam, da bodo zadovoljni tudi župani lokalnih koroških skupnosti, če jim bodo pomagali s kakšno finančno injekcijo pri reševanju sanacijskih programov.

Gorazd Mlinšek

VARNO DELO V GOZDU JE NUJNOST

Koroško gozdnogospodarsko območje ima to srečo, da ima povprečno največje gozdne posestnike, gozd pa visoke lesne zaloge in temu primerne sečnje. Dohodek iz gozda je bistven, pogosto največji delež dohodka na kmetiji, seveda tudi tako, da lastnik postori v zvezi s sečnjo in spravilom lesa vse sam.

Tu se srečamo z vprašanjem, kako varno zna vsak posestnik posekati in spraviti svoj les iz gozda, ali drugače, kako nevarno je delo v gozdu. Sprašujemo se, kaj narediti za večjo varnost. Naše območje je znano v zadnjih letih po najhujših tragedijah pri delu v gozdu.

Prvi koraki v večjo varnost pri delu v gozdu so bili narejeni v preteklem letu z organiziranjem tečaja za varno delo z motorno žago v revirju Razbor. Tečaj poteka preko centralne enote Zavoda za gozdove

Slovenije ter ga izvaja preko inštruktorjev Šolskega centra v Ljubljani. Ponovitev tečaja je bila v začetku novembra 1996 na Brdah, za mlade gozdne posestnike na območju Pohorja.

Tečajniki so se v prvem dnevu seznanili z delovanjem motorne žage, rednim vzdrževanjem, pravilnim brušenjem, skratka s pripravo žage za nemoteno delovanje v gozdu. Na terenu smo poiskusili razne načine podiranja nagnjenega drevja, pravilno obvejevanje, obdelovanje korenčnika, način krojenja, vse to pa povezano s pravilno držo telesa, ki povzroča najmanjšo utrujenost ter zmanjšuje okvare vitalnih delov telesa.

Naslednji dan so vsi tečajniki praktično preizkusili pridobljena znanja pri podiranju drevja, inštruktorji so le opozarjali na napake. Pokazali so tudi pripravo za spod-

našanje drevja v mlajših drogovnjakih, vitlo na motorni žagi za ožja področja, kjer ni možen dostop s traktorjem ter napravo za obvejevanje stoječega drevja. Pokazali so tudi opremo za gozdnega delavca, ki je sorazmerno ceneno menjala lastnika in ostala v službi pohorskih fantov.

Ob zaključku smo ugotavljali, da sicer znamo podirati vsi, da smo se učili od očeta, starejšega brata, soseda, da pa je tečaj pametna naložba v večje znanje, kako obvarovati svoje in tuje zdravje pri gozdnem delu, ob tem pa dosežati tudi optimalne učinke.

Ob slovesu so vsi udeleženci tečaja prejeli Potrdilo o varnem delu z motorno žago ter si rekli, še večkrat tečaj, le finančni prispevek naj ukinejo.

Tone Levč, dipl. ing. gozd.

Na Koroškem asfaltiramo gozdne ceste

Nove koroške občine namenjajo veliko pozornost in sredstev cestam. Sredi prejšnjega meseca so se zbrali občani zaselkov Onkraj in Plat iz občine Mežica ter ob prisotnosti občinskih funkcionarjev in izvajalcev del otvorili obnovljeno in asfaltirano cesto Kopališče - Obretan.

To cesto so začeli graditi leta 1956 na pobudo kmetov: Obretana, Pusnika, Starega, Kunca, Kočana in Ježa. Celotno traso so zgradili delavci iz Dalmacije povsem ročno, s krampom, lopato in samokolnico. To je bila tudi ena prvih gozdnih cest na Koroškem. Danes so tu dejansko vse kmetije povezane s cestami. Gozdno gospodarstvo jih je zgradilo preko 2000 km, od tega v Mežiški dolini preko 700 km.

Na svečanosti je občinski svetnik mag. Jože Pratkanar poudaril pomen te ceste za razvoj kraja, saj bodo ljudje ostali na kmetijah le, če bodo imeli dobro cestno povezavo z dolino. Cesta povezuje 23 kmetij, 26 stanovanjskih hiš, po njej se vozi v šolo vsak dan 20 otrok. Povedal je še, da smo verjetno Korošci po številu asfaltiranih gozdnih cest na zadnjem mestu v Sloveniji. Pri nas je preko 3000 kmetij raztrešenih po hribih v obliki celkov. Vsaka kmetija pa mora biti odprta vsak dan v letu, zato smo ogromna sredstva vlagali za vzdrževanje in pluzenje cest pozimi. Drugod po Sloveniji so kmetije strnjene vasi, gozdne ceste pa uporabljajo v glavnem samo poleti. Mnogi kraji v Sloveniji so kot nerazvita področja dobili precejšnja sredstva, ki so jih namenili za ceste, mi pa smo vlagali le toliko, kolikor smo sami pridelali.

Ob zaključku proslave se je zahvalil vsem, ki so pri gradnji sodelovali, posebej pa naši PE Gradnje za strokovno odlično opravljeno delo.

Poslovna enota Gradnje je letos od 1. do 10. meseca dosegla že 510 mio SIT realizacije, od tega na vzdrževanju gozdnih cest 195 mio, na visokih gradnjah 120 mio SIT in 195 mio SIT za dela pri rekonstrukcijah občinskih cest.

Trak je prerezal najstarejši kmet v kraju Jože Oserban, p.d. Jež.

V koroških občinah je PE Gradnje v tem obdobju obnovila ca. 14 km cest in sicer:

v občini Slovenj Gradec ceste:

Šmiklavž - Graška Gora
Podgorje - Strmčnik
Velunjski graben
Šumnik - Kapela
Šmiklavž - Sp. Kotnik
Vinišnik
Žančane

v občini Mislinja cesta:

Zaverše

v občini Dravograd cesti:

Ojstrica
Begantov jarek

v občini Ravne - Prevalje cesta:

Dobrije

v občini Mežica cesta:

Obretan - Harmonkov križ

v občini Črna cesta:

Mušenik - Pikovo

v občini Muta cesti:

Prevolov jarek
Primož - Muta

Za te ceste so pripravili vsa zemeljska dela: spodnji ustroj, odvodnjavanje, zgornji ustroj, asfalterska dela pa je za njih opravilo Cestno podjetje Celje. Na vseh teh cestah so položili ca. 80.000 m² asfaltne mase.

Ida Robnik

Z leve: kmet Jože Oserban, župan občine Mežica Janez Praper, občinski svetnik mag. Jože Pratkanar, direktor PE Gradnje Bogdan Kutin in tehnični vodja enote Gradnje Edo Kotnik.

Kmetijske rastline imajo različne potrebe po vodi, zemlji, hrani in prostoru. Nekatere brez problemov prenesajo večletno setev na isto mesto, druge pa so zelo občutljive. V poljedelstvu sta tak primer koruza in krompir. Koruzo lahko sejemo na isto njivo več let zapored in se zaradi tega pridelki ne bodo zmanjšali, pri krompirju pa je ravno obratno; če ga sadimo dve leti na isto njivo, bo drugo leto pridelek nižji za 20 odstotkov.

Tudi pri vrtninah so rastline zelo različne. Nekatere prenesajo več letno setev na isto mesto, spet druge so za to zelo občutljive.

Namen kolobarjenja

Namen kolobarjenja je doseganje ustreznih velikih haktarskih pridelkov vrtnin ob sočasnem ohranjanju ali izboljševanju rodovitnosti tal.

Rastline izločajo skozi korenine posebne toksične snovi, ki uničujejo talno floro, oziroma rušijo ravnotežje živih organizmov v tleh. Zaradi nepravilnega kolobarjenja se čezmerno razmnožijo talni škodljivci, širijo se bolezni, poveča se zapleveljenost površin itd. Posledica vseh teh negativnih dejavnikov je upadanje količine in kakovost pridelkov.

Cilj kolobarjenja

S pravilnim kolobarjem želimo doseči tele cilje:

- zatirati plevel
- preprečevati širjenje bolezni in škodljivcev
- rahljati tla (biološko obdelovanje zemlje)
- oskrbeti tla s humusom (krmne rastline)
- akumulirati dušik (metuljnice)
- povečati sprejem hranil
- optimalno izbrati rastišče (tla, temperatura, voda)
- izboljšati količino in kakovost pridelka

Rastni in gospodarski dejavniki

Pri načrtovanju kolobarja moramo za dosEGO normalnih pridelovalnih razmer gojenih rastlin enakovredno upoštevati rastne in gospodarske dejavnike.

Svetloba

Posamezne rastline imajo specifične zahteve po svetlobi. Pri setvi poskušamo v okviru kolobarja izbrati tako kombinacijo (čista setev, mešani posevki ali podsevki), da bodo lahko rastline nemoteno rastle ter dajale velik in kakovosten pridelek.

Toplota

Toplota je zelo pomemben rastni dejavnik. Pri nizkih temperaturah rastline slabo rastejo, čeprav imajo v tleh dovolj hranil in dovolj vode. V praksi velja pravilo, da mora biti seštevek pozitivnih dnevnih temperatur, merjenih od prvega januarja 200, da se v tleh prične mikrobiološko delovanje.

Pri načrtovanju kolobarja moramo nujno upoštevati skrajno nizke in najvišje temperature in kdaj se pojavljajo med letom. Spremljati moramo pojave spomladanskih in je-

senskih slan in temu tudi prilagoditi kolobar in izbiro vrtnin.

Padavine

V naših krajih je navadno dovolj padavin in rastline ne čutijo pomanjkanja vlage v tleh. Lahko pa se zgodi, da v času zasnove posevkov ter v glavni rastni sezoni poleti nastopi pomanjkanje padavin in vlage v tleh. Temu je potrebno prilagoditi tudi kolobar rastlin v vrtu.

Oskrba s hranili

Zaradi humidne klime je izpiranje humusa in s tem hranil iz tal precejšnje. Izpiranje le-teh pa lahko delno zmanjšamo z intenzivnejšim gnojenjem z organskimi gnojili. Povečana vsebnost humusa v tleh vpliva na boljšo povezavo in zadrževanje hranil ter preprečuje čezmerno izpiranje. Poleg tega pa večja količina humusa v tleh povzroča intenzivnejšo mikrobiološko delovanje v tleh in s tem tudi boljšo rast vrtnin. Pri gnojenju s svežim hlevskim gnojem pa moramo biti previdni, saj so nekatere vrtnine zanj občutljive (čebula, peteršilj, korenček). Organska gnojila pa dobro prenašajo nekatere vrtnine, npr.: cvetača, zelje, hren, beluš, rabarbara.

Rodovitnost tal

Kolobarjenje izboljšuje rodovitnost tal in vpliva tudi na količino koreninskih ostankov v tleh. Te količine so pri posamezni vrtnini različne, veliko pa je tudi odvisna od rodovitnosti zemljišča, bujnosti posevka in od genskih lastnosti vrst in sort.

Nekatere vrtnine, kot so cvetača, rdeča pesa in por, lahko sejemo več let kot monokulturo brez večjih negativnih posledic. Spet druge kot so korenček, grah, čebula, peteršilj, hren, beluš, pa lahko sejemo na isto gredo šele po treh letih.

Pri vrtninah, ki imajo krajšo rastno dobo, so časovni presledki krajši in nasprotno.

Vrstenje posevkov

Določeni posevki vrtnin se dobro ali slabo prenašajo. Vzrokov za to je več. Pogosto so krivi patogeni dejavniki, po vsej verjetnosti pa tudi strupene snovi, ki jih izločajo rastlinske korenine. Rastline, ki si lahko sledijo v nekajletnih zaporedjih so rž, koruza, bob, por, zelena. Za setev v isto gredo za-

pored nekaj let pa so zelo občutljive spinača, bučnice, peteršilj, grah in korenček.

Pleveli

Pleveli lahko s svojim razvojnim ritmom ovirajo razvoj gojenih rastlin - posebno pri enostranskih kolobarjih. Ker se kemičnih pripravkov za zatiranje plevelov na vrtu navadno izogibamo, lahko s pravilnim kolobarjem vrt že v nekaj letih očistimo nadležnih plevelov. Še posebej so koristne travno deteljne mešanice, s katerimi uničimo še tako trdovratne plevelce.

Bolezni in škodljivci

S pravilnim kolobarjem uspešno zatiramo večino bolezni in škodljivcev v vrtu. Pojave glivičnih bolezni, bakterijskih obojenj, virusov, nematod in škodljivcev uspešno zmanjšamo, če upoštevamo časovne presledke med posameznimi posevki.

Načrt kolobarja

Pri načrtovanju kolobarja razvrstimo vrtnine v skupine glede na zahteve po gnojenju s hlevskim gnojem:

- močno gnojenje s hlevskim gnojem zahtevajo cvetača, kumare, bučke, zelje, zelena, rabarbara, beluš;
- srednje močno gnojenje z dozorelim hlevskim gnojem zahtevajo paradižnik, por, brstični ohrovt, listnati ohrovt, zgodnji krompir, solata, endivija;
- brez hlevskega gnoja pa pridelujemo fižol, korenovke, čebulo, špinačo, motovilec, blitvo, korenček, peteršilj, radič, česen

Pred setvijo je potrebno narisati načrt vrta z gredicami in v to skico vsako leto spomladi pred setvijo in gnojenjem zarišemo vrstenje oziroma kolobar vrtnin. Pri tem upoštevamo vse zahteve in občutljivosti posameznih vrtnin, ki so napisane v tem sestavku.

mag. Jože Pratnekar

LAČNA LISICA

Prišla lisica je iz brloga,
le kje bo dobila si kaj zaloge.
A že zagleda zajčka tam, si pa le misli,
nekaj bo zame,
da potešila si bom lakoto svojo.
Že leti čez drn in strn, ali kaj
ko zajček bolj hiter je od nje.
A že zagleda tam kmetijo, pa le
imela bom gostijo.
Tiho priplazi h kuram se,
že gleda katera najlepša je.
A zvesti pes domači prežene jo,
zato s kosilom nič ne bo.

Fanika Rotovnik

Katja Pajenk ob svojem pogrinjku - Foto: D. Onuk

TEKMOVANJE KMETIC V KULINARIKI NA BLEDU

V okviru 43. Gostinsko turističnega zbora, ki je potekal 6. in 7. novembra 1996 na Bledu, je bilo drugi dan zbora organizirano tudi demonstrativno tekmovanje kmetic.

Vsebina tekmovanja je bila: priprava rezančnega testa iz 2 jaje in izdelkov (jušnih in širokih rezancev in krpic), priprava narezka iz domačih mesnin ter pogrinjka za dve osebi.

Tekmovanje je potekalo v Kazinoju hotela Park, udeležilo pa se ga je 11 kmetic iz vse Slovenije, tako da so bile zastopane vse regije. Koroško regijo je letos zastopala Katja Pajenk s turistične kmetije "Rdečnik" iz Razborja (obč. Slovenj Gradec).

Strokovna komisija je že med samim tekmovanjem, ki je za obe disciplini trajalo 100 minut, spremljala delo, na koncu pa ocenila po naslednjih kriterijih:

1. priprava delovnega mesta; 2. racionalna izraba materiala in časa; 3. čistoča pri delu; 4. izgled, izbor in okus jedi.

Pri pripravi pogrinjka pa še:

1. splošni videz in celotni vtis mize; 2. izvirnost in domiselnost; 3. strokovna sestava;

Ocenjevanje je bilo spremljano s strokovnim komentarjem.

Glede na dokajšnjo izenačenost izdelkov v kvaliteti in izvirnosti, se je komisija odločila, da kar 9 tekmovalkam podeli zlate medalje, dvema pa srebrne. Naša tekmovalka je prejela zlato.

Podelitev diplom in medalj je bila skupna za vse tekmovalne skupine v festivalni dvorani na Bledu.

Svetovalka za dopolnilne dejavnosti na kmetijah:
Danica Onuk, inž. kmet.

Tekmovalke pri mesenju rezančnega testa - Foto: D. Onuk

Zapisi z "romanja" od Litije do Čateža

Ko je Levstik sestavljal svoj literarni program, ga je bistoumno vpletel v popotniško od Litije do Čateža, da se popotnik še zaveš ne, kdaj te potegne na literarne steze, med opisi krajev in ljudi, seveda.

Program je dober in slab. Dober, ker svetuje našim pisateljem, naj snov zajemajo iz ljudstva, slab, ker vzdiguje do neba srbsko ljudsko pesem kot vzgled, katerega naj bi verno posneli. Toda o tem naj povedo kaj literarni kritiki, jaz pa sem se namenila opisati čudovit dan na Martinovo nedeljo, skupaj z (baje) 7000 pohodniki in s prijatelji iz "Dolge poti".

Slutnja prelestnega jesenskega dolenskega poznonovembrskega popotovanja se prične v Litiji, ker se seveda ne smemo izneveriti knjižici in literarnemu velikanu. Po prvih vzpetinah preberemo na hišah nenavadno krajevno ime LIBURGA. Kaj je spet to, se nekateri sprašujejo, drugi pa veselo prodajajo zijala ob pogrinskih pred hišami domačinov. Od suhih hrušk, jabolčnih posušenih krljev do medice, peciva, mladega vina (Martinovo je) prenekateri tudi za pokušino kupi, čeprav so nahrbtniki natrpani z domačimi jestvinami, saj se planinci vedno dobro založimo.

Ali se je tu veliko spremenilo od Levstikovih časov? Nekateri stvari se gotovo niso.

Starka, ki je Levstiku in prijatelju kazala pot, je po njenem mnenju slabo opravila, zadano ji nalogo, danes pa imamo vodiče naučene, pa še s pismenimi navodili so opremili vsakega pohodnika, pa vseeno pomislim, da se je včasih prav lepo izgubiti...

V Čatežu vlada pravi "sejemski" vrvež. Naših avtobusov ni od nikoder, pa tudi "SELIŠČKA" ne, ki bi s kleščami, zavitimi v sumljivo čiste krpe, nameraval iti na grad izpuliti grajski gospodični zob (ter pozdraviti kravo v grajskem hlevu). Na srečo sta se norega ranocelnika rešili tako grajska gospodična kot krava, ker se je omenjeni "padar" zapil in sta bili obe rešeni njegove "medicine".

Mi, pohodniki, pa smo polegli okoli čateških hiš, od daleč je veter prinašal melodični glas govornika dr. Kmecla, sonce nas je razvajalo, oblaki pa, kot da čas za njih ne obstaja, so prinašali razigranost in razposajenost v naše pohodniške duše.

Milena Gregorin

TRAGEDIJE, KI JIH PIŠE ŽIVLJENJE:

DOBRI LJUDJE SO POMAGALI

Nikdar in nikoli človek ne more misliti o tem, da lahko nesreča pride tako hitro in nepričakovano, opustoši in uniči vse, za kar je človek delal vse življenje. Osmega februarja letos, ko se še noč ni poslovila od jutra, je na Hribernikovi kmetiji zagorelo in mati Marija in sin Jože Uršnik sta se zadnji hip rešila iz goreče hiše. Potem pa sta gola in bosa zbežala k sosedom; mati h Golobovim, sin Jože pa h Krenkerjevim.

Tragedija, težka in boleča, pa ni šla mimo neopazno. Mati Marija in sin Jože Uršnik sta tako v nekaj minutah ostala brez vsega, najhuje pa je bilo to, da nista imela strehe nad glavo. Čeprav sta izgubila vse, pa nista izgubila upanja, začeti bo treba z nova. Po požaru sta Marija in Jože našla topel dom pri bratu Francu Gaberšek na Legnu. Deset mesecev je minilo od tragedije Hribernikovih in danes sta Marija in Jože vesela, ko so s pomočjo dobrih ljudi zgradili novo hišo, v kateri sta zopet našla topel dom. Ob našem obisku Marija in Jože nista mogla skriti solze sreče, ko sta pokazala novo-zgrajeno hišo.

"Ne moreva opisati, kako sva srečna v novem domu. Hudo je bilo tistega osmega februarja letos, ko naju je prizadela ne-

sreča. Srečna sva, da sva si lahko rešila le golo življenje. Edina tolažba so bili ljudje in delovne organizacije, ki so nama priskočili takoj na pomoč," pripoveduje Jože.

- **Hiša je zgrajena, gotovo je za vas to nekaj največjega?**

"Ne vem kako bi začel, hudo je bilo. O požaru ne bi rad več govoril, preveč naju je vse to prizadelo. Že kar v začetku bi se rad zahvalil vsem, ki so nama pomagali. Vsem sosedom, vsem dobrim ljudem, Kogradu inženiringu Dravograd, ki nama je podaril projektno dokumentacijo, krajevni organizaciji Rdečega križa Legen, pa delovnim organizacijam Zavarovalnici Maribor in mnogim posameznikom, ki so tako ali drugače pomagali, da smo v tako kratkem času zgradili novo hišo in se v njo vselili še pred zimo. Kaj pomeni taka pomoč, lahko ve le tisti, ki doživi takšno tragedijo, kot sva jo doživela jaz in mama tisto hladno februarско jutro, ko je bil mraz -12 stopinj..."

- **Rekla sva že, da ne bova več ogrevala spomine na samo tragedijo, pa vendar bi vas vprašal, ali ste sploh kdaj pomislili,**

Po požaru je minilo deset mesecev. Nova hiša pri Hribernikovih na Legnu pa je dokaz dobrih ljudi

da boste prišli v tako kratkem času do nove hiše?

"Človek ob nesreči pomišlja na vse mogoče. Spomnil sem se tistega reka, ki pravi, da v nesreči spoznaš sočloveka. Danes vidim, da je to res. Če nama ljudje ne bi pomagali, ne vem kako bi sploh lahko prišla do novega doma. Zemlja, ki jo imava tu na Pohorju, nama ne daje za preživetje, strma je obdelava, zato sem odvisen od službe, kjer sem zaposlen. Zaposlen sem pri zasebnem obrtniku Davidu Kameniku, ki mi je tudi pomagal. In tisto, da ti je človek v nesreči tudi prijatelj, je res in vse to si bom dobro zapomnil..."

Jože in mati Marija Uršnik ob nesreči nista ostala sama, čeprav sta bila skoraj na robu obupa. Ljudje, ki so se rodili v strmih Pohorja in tam preživeli del svojega življenja, so najraje tam vso življenje. Tudi Uršnikova menita tako. "Za naju ni življenja v dolini, midva sva najraje tu, kjer nama je stekla zibel..." pripomni Marija Uršnik. Čeprav bo treba okoli hiše še veliko postoriti, sta Jože in Marija srečna na toplini, ki jo uživata v novem domu.

F. Jurač

Z leve: Jože in mati Marija Uršnik in brat Franc Gaberšek

KRIŽEV POT 86-LETNE ALBINE KOČNIK

Preprosta ženička, otožnega obraza, je vedno vzbujala mojo pozornost na izletih upokoјencev. Vprašal sem jo, zakaj je vedno tako otožna. "Ah, veste, tako težka je bila moja mladost in sploh življenje", je dejala. Pa sem jo sklenil obiskati, da mi več kaj o tem pove, kar bo vredno tudi zapisati. Misleč, da bom našel njen dom okoli naselja St. Florjana ali Doliča, sem spomladl stopil tja dol. Moral sem pa iti še daleč proti Lošpergu, do kmeta Slapernika. Tam so mi pokazali njen dom, kar visoko v podnožju Kozjaka. Težko obložen z osmimi križi na plečih sem si le upal na pot po snežni gazi do njenega doma. Ves upehan sem naletel na njo pred njeno leseno hišo, ko je nesla v naročju drva. Na njenem obrazu sem razbral zadrego ob mojem nenadnem obisku. Tudi zato, ker me bo morala sprejeti v tako stari preprosti hišici in stanovanju. Pomirila se je, ko je videla, da sem se v njenem stanovanju počutil domače, da nisem kakšen fin gospod, pred katerim bi ji bilo nerodno. Ni vedela, da se jaz v takšni preprosti hiši najlepše počutim med stvarmi, ki so tem ljudem svete in z njimi živijo že dolga desetletja, lepo po svoje in domače. Nihče jih ne komandira, kakor je to navada v novih modernih stanovanjih. Le televizor in radio sta motila to preproščino in domačnost.

Stekel je zanimiv pogovor o mnogih rečeh in dogodkih iz njenega življenja: "Moja mati je bila dekla v Trstu in 21 let stara je rodila mene, leta 1920 kot nezakonsko hčerko in je na porodu umrla. Tri dni staro me je vzela v oskrbo njena mati, moja babica. Tako sem preživljala svoje otroštvo v kmečkih bajtah v okolici Vitanja. Že v šolo sem morala daleč v sosednje mesto, ker v Vitanju ni bilo šole. Kot 15 letno dekle sem morala iti služiti k velikim kmetom. Moj gospodar je bil grob skopuh, čeprav bogat. Imel je polne kašče žita, kruh pa je pred posli zaklepal, tako je bila hrana tako slaba, seveda za posle, da sem bila vedno lačna. Morala sem pasti živino visoko v hribih, se poditi za njo po ostrogah in grmovju. V jutru pred pašo sem prosila za košček kruha, pa me je surovo nadrl: "Zasluzi si ga prej, mrha, potem pa prosi zanj!" Večkrat sem pobirala koščke kruha, katere so razmetavali njegovi otroci. Za kosilo je skuhala gospodinja le redko krompirjevo juho, za svoje pa posebej, seveda boljše. Težko delo

Albina Kočnik

je bilo ob žetvi. Žito smo mlatili ročno vsak večer do polnoči. Zjutraj pa smo morali vstati zgodaj in iti na delo na polje. To trpljenje se je končalo, ko me je zasnubil fant, ki je tudi služil kar lepo število let. Po poroki sva si v neki kmečki bajti uredila stanovanje. Želja po lastnem domu je bila velika. Tako dolgo sva štedila, da sva kupila svojo hišo. Prišel pa je nov udarec v obliki ognja, ki nama je uničil vse žulje. Zopet je bilo treba trdo delati, si pritrgovati od ust, da sva si postavila novo. Življenje se je uteklo, ker je mož hodil na delo daleč čez hribe v Mislinjo. Vsak dan je moral na delo po bregovih prepešati veliko kilometrov. To ga je strlo in je zbolel na živcih. Poleg osmih otrok sem morala paziti še na njega in ga negovati, da se ni kaj poškodoval. Umril je pred 14 leti. Ko sem tudi to prebolela, mi je umrla 40-letna hčerka. Kmalu za njo mi je še sina kot mladeniča do smrti povozil avto. To je bil najhujši udarec za mene." Oko se ji orosi, zagleda se skozi okno kot bi hotela odgnati žalostne spomine. "Imam skromno pokojnino in otroci me radi obiskujejo, pa še kam me popeljejo. Saj ima eden čisto blizu novo hišo. Nič se ne pritožujem, samo da bi bila še zdrava."

Pogovor sva končala ob kozarcu vina in malici, ki mi jo je pripravila.

Veselega, da sem jo obiskal, me je spremljal njen hvaležni pogled v dolino k Slaperniku na avtobus.

Jože Krajnc

France in Trezika Jeseničnik

ŠE NAPREJ VSO SREČO

Če se podaš iz doline proti Ojstrici, ob cesti srečaš prijazne in skromne ljudi, ki živijo v svoji skromnosti mnogo bolj zadovoljno kot večina v razkošju ali kot radi rečemo na "visoki nogi".

OTOVA TREZIKA, roj. Kališnik, ki je skupaj še s tremi sestrami zelo zgodaj izgubila svojo mater, je to jesen slavila dvojni jubilej, petdesetletnico ali Abrahama ter tridesetletnico poroke s FRANCETOM JESENIČNIKOM. V grapi nad Dravogradom sta si zgradila skromen lesen domek, v katerem sta podarila življenje hčerkama Ljubi in Elici.

Prav trdo življenje obeh v otroštvu in spoštovanje sočloveka je tudi povod, da z družino še naprej živita v dobrem sožitju s sorodstvom in sotesko. Ker zelo rada bereta Viharnik njima v imenu vseh, ki ju poznajo, želim, da bi čila in zdrava dočkala jubilej zlate in biserne poroke.

Ludvik Mori

Zlate poroke

Zlato, biserno ali diamantno ali železno poroko dočakajo le redki zakonski pari. Pol stoletja prehojena zakonska pot je častiljiv dogodek z lepimi in tudi težkimi trenutku življenja na katere pa so slavljenca ponosni in se jih veselijo. Leta 1968 smo v Koroški regiji zabeležili največ zlatih porok saj

so se po končani prvi svetovni vojni leta 1918 zakonski pari na veliko "ženili". Tudi po drugi svetovni vojni ni bilo bistveno drugače in v letu 1945 in 1946 so največ porok sklenili naši današnji zlatoporočenci:

MATEVŽ IN ELIZABETA ZAKERŠNIK

Matevž in Elizabeta Zakeršnik iz Dovž sta 9. novembra 1946. leta sklenila zakonsko zvezo v Lučah. V Dovžah, kjer živita še danes, sta si ustvarila lep in topel dom, v katerem sta se jima rodila sinova Janko in Vinko. Zemlja okoli njunega domovanja ni dajala dovolj, zato se je Matevž zaposlil v bližnji žagi, kjer se je izučil za žagarja, to delo pa je opravljal vse do upokojitve leta 1963. Težka in trnava pot je za njima, še zlasti za Matevža, ki mu tudi druga svetovna vojna ni prizanesla. Takoj v začetku NOB, ko je okupator teptal naša tla, je pričel sodelovati zoper okupatorja najprej kot obveščevalec nato pa kot intendant. Ko se danes spominja teh težkih let, je vesel, da je dočakal njen konec. Danes sta srečna in vesela, ko sta v krogu svojih dočakala ta lepi zlati jubilej.

MIHAEL IN ALOJZIJA OŠLAK

Zlato poroko pa sta v veliko veselje praznovala tudi Mihael in Alojzija Ošlak iz Otiškega vrha pri Dravogradu. Ljubezen in medsebojno spoštovanje ju je spremljalo vse skozi pedeset let prehojene zakonske poti. Majhna in strma Cesarjeva kmetija ni dajala dovolj za preživetje, zato je moral Mihael iskati dodatni zaslužek. Tudi za delo v tistih časih je bilo težko, zato se je večji del svojega življenja ukvarjal s pletenjem košar in košev. Tudi to delo je bilo težko in naporno pa vendar skromen dohodek pri hiši in za družino pa je le bil. Čeprav svojim otrokom nista mogla nuditi šolanja pa sta vesela, da sta jih vzgojila v pridne in poštene. Ob zlatem jubileju pa sta najbolj vesela darila; vseh 13 njunih vnukov jima je za poročno darilo omogočilo šestdnevno bivanje v zdravilišču v Moravskih Toplicah. Sama pa sta ob tem dejala. "Še kako sva bila vesela tega darila, zlasti sedaj, ko naju že pošteno trga po sklepkih..."

ANTON IN VIDA KONEČNIK

Tudi na Dobrovnikovi kmetiji v Šentjanžu pri Dravogradu so otroci očetu Antonu in materi Vidi Konečnik pripravili praznovanje zlate poroke, katere so se udeležili tudi številni prijatelji. Anton, ki se je leta 1919 rodil na Škofovi kmetiji v Gradišču, njegova življenska sopotnica Vida pa na Jamnikovi kmetiji pod Kremžerico leta 1925. sta 23. novembra 1946 sklenila zakonsko zvezo na Prevaljah. Na Dobrovnikovi kmetiji v Šentjanžu pri Dravogradu, katero je Anton podedoval po svoji teti, sta vse skozi pridno in sodovno gospodarila. Anton se je večji del svojega življenja ukvarjal s konji in prevozi. Na Koroškem, na Pohorju, Plešivca in Uršlje gore ni bilo kraja, da s svojimi konji ne bi prevažal hlode in je zato bil večsah po več dni z doma. Sam pravi. "Težki so bili ti časi. Ni bilo zasluzka doma na kmetiji, zato sem ga iskal pri teh prevozih. Hude zime in slabe ceste mi nikoli niso vzele veselja. Če bi bil še pri močeh, bi še danes vpregel konje in opravil kakšen prevoz..." Čeprav sta Anton in Vida že pred leti pripustila kmetijo sinu Ivanu, ki nadaljuje tradicijo svojih staršev, ima Anton Konečnik še danes v hlevu še šest konjev in z njimi tu in tam še opravi kakšno delo na njivi.

FRANC IN MARIJA VRHOVNIK

Zlato poroko pa so praznovali na Jamnikovi kmetiji v Otiškem vrhu, ki sta zlasti jubilej sklenila Franc in Marija Vrhovnik. Tudi njuna zakonska pot je bila težka in trda, a s pomočjo ljubezni in medsebojnega razumevanja sta premagala vse težave. Vzgojila sta pet otrok in danes sta srečna, ko ju obišče 12 vnukov in 11 pravnukov. Kljub trdemu in težkemu življenju, sta še danes čila in zdrava in še danes pridno in vestno kmetujeta. Jubilant Franc pa še vedno kljub obilici dela najde čas za svoj priljubljeni konjiček - glasbo, saj že vrsto let sodeluje v pihalni godbi, za glasbo pa je navdušil sinove Viktorja in Ota. Danes pa svojo zlato prehojeno pot rada pripovedujeta svojim vnukom in pravnukom, ki so jima skupaj s svojimistarši pripravili svečan zlati trenutek.

Vsem zlatim poročencem iskreno čestita tudi **Viharnik** z željo, da bi dočakali biserno poroko.

F. Jurač

EMA IN NACE KERBEV

Redkim je podarjeno doživeti v zvestobi zakonskega življenja zlato poroko. Dočkala sta jo Ema in Nace Kerbev, ki sta si DA rekla v cerkvi na Prevaljah dne 9.11.1946, trdno prepričana z božjo pomočjo vztrajati in uspeli v zakonu in nikdar novo spočetemu življenju reči NE. S pridnostjo in odrekanjem jima je uspelo preživeti številno družino.

Tri sinove in dve hčerki sta izšolala in vzgojila v poštene in dobre državljanke. Ko so se otroci osamosvojili in ustvarili svoje domove, sta se izselila iz prevelikega stanovanja na Čečovju in se preselila na Javornik, kjer v neposredni bližini svojih najbližjih preživljata jesen svojega plodnega življenja.

Vsi se vama zahvaljujemo za vsa dobra dela in pomoč, ki je ni bilo malo in želimo, da vama zlatoporočni blagoslov, ki sta ga dne 9.11.1996 prejela v kotuljski cerkvi, lajša in polepša vajina nadaljna leta.

Vajini sorodniki

OB SVETOVNEM DNEVU AIDS, 1. DECEMBRU:

EN SVET - ENO UPANJE

HIV in AIDS

Aids (sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti) je zadnja stopnja okužbe z virusom človekove imunske pomanjkljivosti (HIV).

Pri okuženem človeku se bolezen aids lahko razvije šele po desetih letih in več, po ugotovljeni diagnozi aidsa pa večina bolnikov umre v treh letih od izbruha bolezni.

Način prenašanja okužbe

Večina vseh okužb z virusom HIV se prenaša s spolnim kontaktom. Virus HIV se lahko prenaša tudi z okuženo krvjo ali krvnimi proizvodi (v Sloveniji je vsa kri, ki jo uporabljamo v medicinske namene, testirana!), z uporabo okužene igle (injiciranje drog!!!) in iz matere na otroka pred porodom, med njim ali po njem z dojenjem. Z običajnimi družabnimi stiki se okužba ne prenaša!

Problem svetovnih razsežnosti

Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da se je po svetu do sredine leta 1996 z virosom HIV okužilo že 27,9 milijonov ljudi; od tega 58% moških. Čeprav je največ bolnikov v Afriki (ca. 19 milijonov), ni prizanešeno prav nobeni celini.

V Sloveniji je bilo v obdobju od leta 1986 do 30. septembra 1996 prijavljenih

59 primerov aidsa; od tega 51 pri moških, 6 pri ženskah in dva pri otrocih. Samo letos je bilo prijavljenih osem novih primerov aidsa in ena HIV pozitivna oseba. Med prijavljenimi primeri je bilo največ oseb s stalnim prebivališčem v regiji Ljubljana.

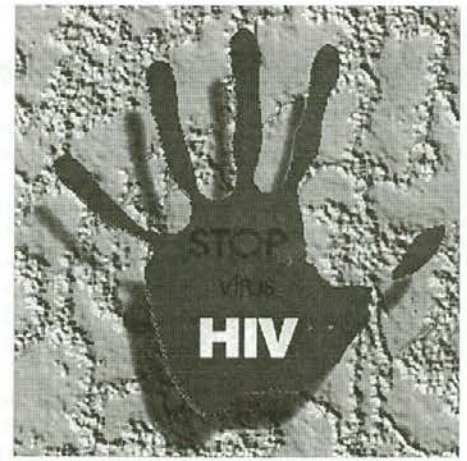
Na Koroškem sta bili doslej odkriti dve okužbi z virusom HIV; ena oseba je zaradi aidsa že umrla, druga pozitivna oseba pa se je od nas odselila.

Ocenjujejo, da je v Sloveniji epidemija aidsa in okužbe z virusom HIV še v zelo zgodnji fazi, vendar lahko prej ali slej pričakujemo eksplozijo širjenja pri skupinah s tveganim vedenjskim vzorcem (npr. nezaščiteni spolni odnosi, souporaba pribora pri injiciranju ilegalnih drog...)

Prenašanje aidsa s spolnim odnosom lahko preprečimo

z vzdržnostjo, z zvestobo med dvema neokuženima partnerjema in z varnejšo spolnostjo, ki vključuje nepenetralni spolni odnos ali uporabo kondomov. Otroci morajo biti seznanjeni s preprečevanjem aidsa, še preden postanejo spolno aktivni. Kondomi morajo biti dosegljivi vsem, ki jih potrebujejo.

S pametjo in razumom se lahko ogremo tudi drugim virom okužbe.

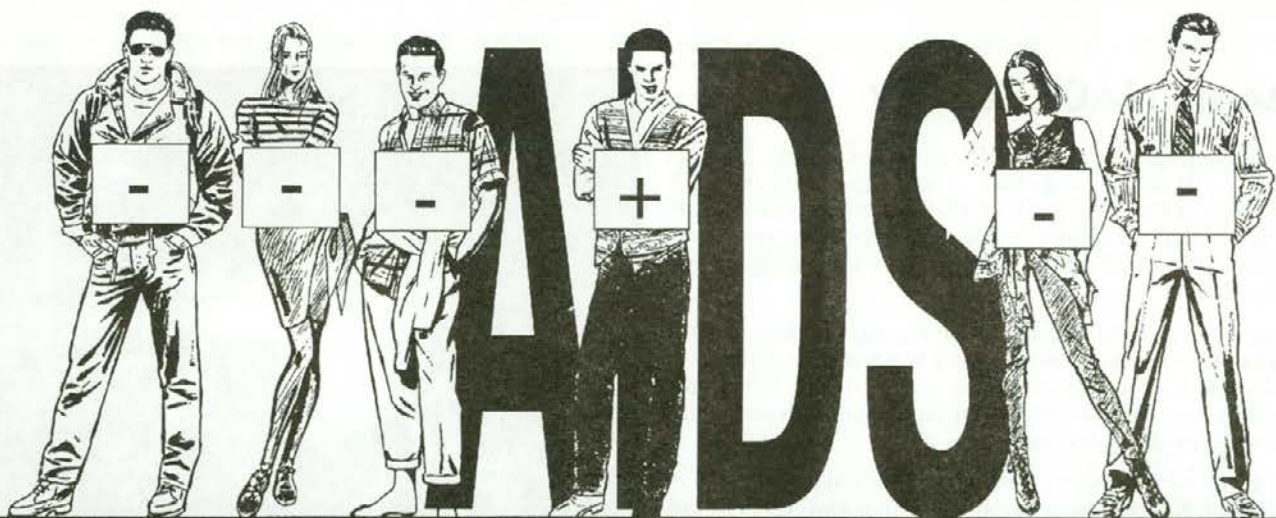

Uživalec droge se naj izogiba zamenjavi injekcijskega pribora, tetovirani pa posega za nesterilnimi iglami. Tudi osebni pribor, ki ga uporabljamo, mora biti strogo osebni (pribor za britje, zobna krtačka, glavnik...!)

In, če se med nami pojavi bolnik z aidsom, NE OBSODIMO GA NA IZOLACIJO, kajti z virusom HIV se ne moremo okužiti:

- z objemanjem, poljubljanjem na usta;
- z rokovanjem;
- s souporabo kopalnice ali stranišč;
- če nekdo vate kiha ali kašlja;
- s souporabo istega perila ali posteljine;
- z ugrizi insektov ali drugih živali;
- z uporabo istega jedilnega pribora;
- v plavalnih bazenih;
- s sedenjem z nekom, ki je okužen...

Zavod za zdravstveno varstvo
Ravne

NE OBSODITE GA na izolacijo
AIDS SE LAHKO ZGODI TUDI VAM
ZASČITITE SE

EN SVET ENO UPANJE

ministrstvo za zdravstvo inštitut za varovanje zdravja

KOROŠKO DRUŠTVO ZA BOJ PROTI RAKU

V mesecu novembru se je končno tudi na Koroškem registriralo Društvo za boj proti raku, kot deseto v mreži slovenskih društev. Sedež društva je v Dravogradu, Trg 4. julija 4 (v prostorih Zdravstvenega doma), predsednica pa je dr. Mira Skralovnik.

Društvo za boj proti raku je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje občanov, ki jim je mar lastno zdravje, kajti glavni cilj društva je - članom nuditi doktrino iz programa Slovenija 2000 in raku, tako, da bi se znali ogniti nekaterim rakastim obolenjem ali pa jih vsaj zgodaj odkriti zaradi uspešnejšega zdravljenja.

Član društva lahko postane vsak občan, ki izrazi željo po članstvu in v ta namen poda pisno pristopno izjavo ter plača članarino. letna članarina znaša 400 SIT, nakažemo pa jo lahko na Žiro račun KDBPR št.: 51840-620-58 oš 1451111 530433.

Lahko pa se za članstvo v društvo odloči kolektivno celotna delovna organizacija, z društvom pa se povezuje preko svojega predstavnika.

Članom društva brezplačno nudimo:

- knjižico KAJ JE TREBA VEDETI O RAKU

- knjižico PRAVILNA PREHRANA V BOJU PROTI RAKU
 - knjižico DIAGNOSTIČNE METODE V BOJU PROTI RAKU
 - zdravstveno-vzgojna predavanja v kolektivih/organizacijah/šolah
 - za ženske članice društva edukativni pregled dojk (za starejše od 50 let pa tudi mamografijo (slikanje dojk), takoj, ko bo mamograf v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec v celoti nabavljen)
 - anketno preverjanje zdravja v zvezi z rakastim obolenjem
 - izkaznico v obliki žepnega koledarčka
- Veseli bomo vsakega novega člana.

Za KDBPR - Nada Kadiš

Mamograf z dodatki, ki se uporablja za odkrivanje bolezenskih procesov v dojki še v začetnem obdobju obolenja, v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec zaradi pomanjkanja sredstev še vedni ni v celoti nabavljen. Koroško društvo za boj proti raku naproša posameznike in pravne osebe/podjetja, da pomagajo po svojih močeh, saj je ta aparat neprecenljive vrednosti pri zgodnji diagnostiki zločestega raka na dojki. Sredstva se zbirajo na ŽR št.: 51840-603-34212, sklic na št.: 00237!

LJUDJE IN DOGODKI

MOJA SREČANJA Z ANDREJEM

V Viharniku sem že zaznala ime Andrej Šertel, vendar nisem vedela, kdo je to. Prvič pa sem ga spoznala v osnovni šoli v Podgorju, ko je na roditeljski sestanek prišel predavati o ekologiji, nekje 1988 leta. Ker imam rada čisti gozd in lepo okolje, sem z zanimanjem prisluhnila njegovim besedam o onesnaževanju okolja in neba. Najbolj sem si zapomnila besede: "Celo nebo je bilo zasvinjano od dima reaktivnih letal." Spominjam se še danes nekega lepega sobotnega popoldneva, meseca julija, ko so res potovala ta letala križem kražem in ker je bil zrak suh in miren, se dim ni takoj razblinil, pač pa se je razprostiral kot mrežasta koprena po vsem nebu. Spominjam se tudi, da smo ravno ta popoldan potovale s teto in sestro k Sv. Križu pri Belih vodah, ko je bila zvečer procesija s svečkami po hribu. Ko smo še od daleč gledale to cerkev se je nad hribom spremenil koprenast dim iz letal v tri križe, kar je bil poseben čar.

Drugič sem ga srečala v Črni, kjer smo imeli pisci Viharnika srečanje. Tam sem se spoznala tudi z Anico Kumer iz Koprivne in še z drugimi.

Tretjič sem ga imela priliko srečati pri Dulerju, ko je Viharnik praznoval svojo 25-letnico delovanja in me je poleg Jožeta Krajncja peljal tudi domov. Skupaj sva nastopala tudi na Ivarčkem jezeru še z Mileno Cigler ob srečanju upokojenih gozdarjev.

Ko sem bila predlagana, da bi sodelovala v četrtem zborniku ljudskih piscev v Mariboru, sem se tega srečanja udeležila in tam izvedela, da lahko pritegnemo še druge člane, sem se spomnila Andreja in mu po telefonu to sporočila. Vabilo je sprejel in povabil še go. Sekirnik. Pridružila se je še Jožica Smolčnik, nazadnje še Barbara Ješovnik pa Marjana Vončina in Jože Krajnc. V Črni in Dravogradu smo nastopali za materinski dan, večkrat smo nastopali v domu upokojencev Slovenj Gradec. Bila je povsod veselo in tudi na poti ni manj-

kalo smeha. Bili smo tudi povsod dobro sprejeti. Andrej je vedno nosil s seboj veliko črno aktovko iz katere je često potegnil stekleničko zdravnega brinjevca ali pa smo bile deležne kar vsaka svoje stekleničke. Ne spomnim se več imena neke uslužbenke v domu upokojencev Ravne, ki me je po telefonu prosila, če bi prišla brat svoje pesmi in črtice upokojenkam. Vprašala sem Andreja, če bi šel tudi on in je odgovoril, da nima časa, vendar za upokojence to rad stori in s tem je bil rešen moj problem prevoza.

Lansko leto decembra je izšla njegova druga knjiga o žganjekuhi. Promocija je bila pri Dulerju. Ker sem sama nakuhalo veliko žganja, sem se počutila upravičeno, da sodelujem tudi na tem izboru najboljšega žganja. Tam nam je Andrej predstavil in govoril o žganjekuhi. Bil je res počaščen. Za Kmečki glas pa je pripravil tudi svojo pesniško zbirko, katero so kritiki ocenili kot dovršeno in izpiljeno delo.

Od kar se je upokojil, se je kaj rad nahajal v kletnih prostorih svoje hiše, kjer je kupal raznovrstno žganje. Rada sem ga vprašala za kakšen nasvet iz te stroke.

Ker je imel rad naravo in zelenje, je tudi njegova hiša vsa obrasla z zelenjem. Spoštovala sem ga, ker je bil vedno preudarnih besed in ni nikoli govoril neumnosti. Le kak vic je povedal in se potem gromko smejal.

Le en teden pred njegovo smrtjo sem ga povabila naj pride obrat bezeg in je tudi prišel s hčerko in zetom. Povedal je, da pride še enkrat, ko bo dozorela še druga polovica. Bil je dobre volje kot vedno in mi je dal brati prispevek Dober dan Ivan Pačnik, to je moj oče, in me vprašal, če je sestavek v redu.

Bil je izredno delaven človek. Nam pa bo ostal vzor dobrega in delovnega človeka, katerega se bomo še dolgo spominjali.

Hvala ti, Andrej!

Mihaela Lenart

NAGELJ

Rdeči nagelj na polici
komu, komu le cvetiš?
Koga z lepimi cvetovi
ti osrečiti želiš.

Morda te utrga dekle,
ga dala fantu bo v slovo,
ko k vojakom bo odhajal,
da spomin bo imel nanjo.

Morda te utrga roka,
ki v žalosti ječi,
ga dala možu bo na prsi,
ker na parah zdaj leži.

Če ztrga te nevesta,
zatakne te v pramen las,
ko odšla bo k poroki,
ji na glavi boš okras.

Morda te utrga zlobna roka,
lepoto tvojo pomečka,
uničeno in razcefrano
z jezo vrže te na tla.

Rdeči nagelj na polici
mного naj še cvetja da,
da v veselje bo dekletu,
ki skrbno zaliva ga.

Ivan Hamun

Z leve: Jože Kumer, Jožica Meršak, Stanko Plevnik, Viktor Breznik in Jakob Glavica

LEPO BITI JE GOZDAR

je naslov kasete ansambla društva invalidov Slovenj Gradec DRVAR. Izšla je v 500 izvodih sredi meseca novembra 1996. Na kaseti je 12 pesmi z vsebino iz življenja in dela gozdarjev.

Ansambel DRVAR že 12 let razveseljuje svoje poslušalce z narodnozabavnimi melodijami. Njihov vodja Stanko Plevnik je sam skomponiral precej melodij, besedila zanje pa so pisali drugi, med njimi tudi znanci Viharnika: Anica Kumer, Vida Gerl, Zlatko Škrubej.

Zadnje čase manj nastopajo v živo, lahko pa jih boste poslušali na kaseti, ki je pravkar izšla. Pa še kakšno nameravajo posneti.

Pri izidu kasete je veliko pomagal z nasveti in pri delu v studiu nekdanji basist Štirih kovačev Viktor Breznik, denarno pa so jo podprli: podjetje FORI, Društvo invalidov Slovenj Gradec in Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec.

Ida Robnik

DAN DOŽIVETIJ PRI TREH KRALJIH NAD RADLJAMI

Ob čudovitem lepem jesenskem dnevu je bil pri kmetu PERNATU DAN DOŽIVETIJ, kjer so prikazali raznovrstna kmečka opravila iz preteklosti: od striženja ovac, krtačenja in predenja volne, pletenja in razstave tovrstnih izdelkov, kar so izvajale kmečke gospodinje tamkajšnjega kraja.

Moški tega kraja pa so v praksi prikazali vrtanje lesenih vodovodnih cevi, tesanje lesa, prešanje domačega sadja v mošt ter kuhanje žganja. Prikazana je bila tudi pridelava zdravilnega totrovega olja, ki so ga tudi prodajali v ličnih steklenička. To olje je kar precej cenjeno za želodčne bolezni. Pridne gospodinje pa so skuhale in tudi napekle raznovrstne dobrote kot v nekdanjih časih. Vseh teh dobrot so bili deležni številni obiskovalci, med katerimi je bilo tudi veliko gostov iz Avstrije, ki so si to prireditev z zanimanjem ogledali ter poskusili dobrote z željo, da bi bilo podobnih prireditev še kaj v naših krajih.

Moramo še povedati, da se pri PERNATU že nekaj let v novemberski nedelji zberejo harmonikarji, mladi in stari in se pomerijo v tekmi pred publiko, kdo bo uspel iz svoje harmonike izvabiti prijetnejšo vižo. Seveda čaka zmagovalca primerna nagrada.

Ludvik Mori

PIŠEM, RIŠEM O PROMETU

Komisija za promet pri občini Mislinja je sredi meseca novembra ocenila izdelke otrok na temo PIŠEM, RIŠEM O PROMETU. Kot strokovna sodelavca sta sodelovala ga. Mira Grešovnik - slavistka in g. Jože Tisnikar - slikar. Odločitev o izbiri najboljšega izdelka je bila kar težka, saj je bilo dosti ustreznih in po kvaliteti enakovrednih izdelkov. Iz podružničnih šol Osnovne šole Mislinja je bil pri literarnih delih od 1. do 8. razreda najboljši spis Valerije Ramšak podružnična šola Dolič. V Osnovni šoli Mislinja je najboljšo literarno delo od 1. do 4. razreda Aleksandre Ramšak, od 5. pa do 8. razreda pa Matica Matvosa. Likovna dela pa so bila izbrana tako: risbe iz podružničnih šol od 1. do 8. razreda: je najboljšo delo Teje Dvorjak iz podružnične šole Završe, v Osnovni šoli Mislinja pa je bilo najboljšo likovno delo od 1. do 4. razreda Monike Kokošinek, v razredih od 5. do 8. razreda pa je bila

Predsednik komisije za promet Rado Jeromel ter ostali člani in strokovni sodelavci so skrbno pregledali izdelke in izbrali najboljše.

najboljša risba Tine Tasič, Mojce Ogriz in Martine Kunej, pri lepljenkah pa je bil najboljši izdelek Mateje Ošlak in Anje Podjavoršek. S tekmovanjem je želela komisija vzpodbuditi razmišljanje otrok in odraslih o prometu, o kulturi v prometu ter obnašanju posameznih udeležencev v prometu.

Glede na prihajajoče obdobje zime je upravljalec cest postavil posa-mezne prometne znake in kole, ki ozna-čujejo rob vozišča in prosimo vse, da jih ne uničujejo, ker bodo s tem samo otežili pluzenje cest.

Hvala!

Rado Jeromel

VNUKA STA ME IZPRAŠEVALA

Vnukinjo Nino in vnuka Klemna je zanimalo, kako smo včasih pričakali Miklavža in kako smo se pripravljali na božične praznike.

Na kmetih človek pač živi z naravo. Včasih smo se bolj ravnali po svetnikih, ki so dali slehernemu letnemu času svoj pomen; npr.: če je za god sv. Lenarta lepo vreme, še lahko greš na vsak greben po steljo ali drva, ali: sv. Luka je vedno v klet pokukal, da se je prepričal, ali je že vse pospravljeno, saj zima pride večkrat kar iznenada. Itd.

Ko je napačil mesec december, smo navadno delali drva in mlatili ajdo. Ajdo smo lahko posebno lepo mlatili, če jo je prej zmrznila slana. Nebo je bilo v glavnem po cele dneve oblačno, tu pa tam se je v vetru že zavrtinčila kakšna snežinka. Starši so navadno hodili k zoricam ali svitnam, ki so bile ob 6. uri zjutraj, šele potem so delali v hlevih. December je tudi mesec, ki vrtoglavo hiti in mesec praznikov. V začetku meseca prideta Miklavž in parkelj. Tega me je bilo tako strah, da me je bilo groza, če sem moral v mraku v klet po sadje ali kaj drugega. Solze strahu niso pomagale, moral sem v klet.

Tam, kjer je mama služila, so imeli tudi hlapce, ki so bili norčavi. Ko sem šel v klet, je kateri od njih zatulil ali s čim zaropotal. Še sam ne vem, kako sem prišel nazaj ves poten od strahu. Na predvečer sv. Miklavža sem se stisnil v kot in molil ter prosil vse svetnike, da bi se vse srečno izteklo. Običajno mi je Miklavž podaril nekaj dobrot, zato pa sem mu moral odgovarjati na vprašanja. Od strahu in razburjenja sem marsikaj pomešal in narobe odgovarjal.

Božička kot darovalca takrat še nismo poznali, božič pa smo praznovali zelo svečano. Ženske so napekle potic in keksov, ki smo jih obešali na jelko. Po večerih smo sedeli za pečjo, luščili fižol in buče, stari ljudje pa so modrovali o preživetih časih. Na sam sv. večer je bilo najlepše. Najprej smo vse prostore pokadili in poškopili z blagoslovljeno vodo. Zunaj je večkrat naletaval sneg. Ob zvonjenju Ave Marije smo molili rožni venec. Na božičnem drevesu pa so gorele sveče, ki so dajale sobi poseben sijaj. V kotu so bile že postavljene jaslice. Imel sem čast, da sem jih lahko sam postavljala.

Pri kmetu Lampretu imajo tudi lepo kapelico, ki je sedaj čudovito obnovljena. Tam sva s sedaj že pokojnim gospodarjem Jožetom Konečnikom večkrat postavljala jaslice, včasih pa sem to naredil kar sam. Posebno lepo je bilo, ko smo dobili elektriko in sem lahko žarnico namestil tako, da je le sij bil na jaslicah.

Vsi ti lepi spomini so shranjeni v mojem srcu. Vnukoma pripovedujem tudi, kako smo bili takrat srečni in zadovoljni z malimi stvarmi kot so orehi, posušena jabolka. Danes so ljudje nesrečni, ker niso zadovoljni z malim.

Vsem otrokom želim lepe praznike, polne doživetij in sreče.

Sreče in zdravja želim tudi vsem odraslim.

Viktor Levovnik

POGOVOR O PROMETU

Prometno varnost na slovenskih cestah bi lahko poimenovali kar prometna nevarnost. Vedno, ko se pripetijo kakšne prometne nesreče, se sprašujemo: "Kdo je kriv? Zakaj nihče nič ne stori?" Ta šok traja dan ali dva potem pa teče vse po starem. Vse do naslednjič.

O tem sem napravil intervju z mojim očetom, ki je bil več let policist.

1. Prometnih nesreč je v Sloveniji vedno več. Kaj misliš, kakšen je razlog za to?

Povedal bom svoje mnenje. Na naših cestah je vedno več udeležencev v prometu. Avtomobili in motorna kolesa so postala izredno hitra, ceste pa so ostale takšne kot pred dvajsetimi leti, oz. so sedaj še v slabšem stanju. Res pa je tudi, da so kazni mnogo prenizke. Na kratko povedano pa je prometnih nezgod vedno več zaradi agresivnih in vedno mlajših voznikov.

2. Kako bi preprečili naraščanje prometnih nezgod?

Zadnje čase se je veliko delalo na preventivi s tem, da se je opozarjalo voznike, učilo otroke že v vrtcih in šolah, tudi poučevanje kandidatov za voznike je bilo boljše kot pretekla leta, kljub vsemu pa to ni obrodilo sadov. Mislim, da je pri nas zadnji čas za sprejetje novega Zakona o

Kajžica pozimi - Foto: L. Mori

NOVEMU LETU NAPROTI

Leto je kar hitro naokoli in že se bližamo adventu ter božičnim in novoletnim praznikom. V še ne tako davni preteklosti so bili ti prazniki mnogo globlje doživeti ter odani z lepimi običaji, šegami ter navadami na podeželju, ki je bilo na gosto poseljeno. Žal, pa so v zadnjih desetletjih hitre spremembe načina dela in življenja zbrisale mnogo teh šeg in navad, ki so močno povezovale ljudi na podeželju in tudi v mestih.

Da, čas je mnogo lepega, pa tudi trpkega zbrisal, ustvaril pa tudi nekaj novih plemenitih idej, v obliki Karitasa in dobrodelnih ustanov, društev ter prireditev v dobrodelne namene, vključno z obdarovanji otrok, invalidov in pomoči potrebnim. Žal, pa je ta posodobljeni način življenja močno okrnil okolje tako v mestih kot tudi na po-deželju, kjer sameva vse več starejših ljudi. Ko bodo umrli ti, bo z njimi umrla tudi kmetija. Čeprav pridelan s trdim delom so te kmetije svoj čas dajale mnogim rodovom biološko neoporečen kruh in drugo hrano.

Le kam se je izgubil rek: Delo krepi človeka! Le peščica ljudi se še v naravnem okolju trudi s pridelavo bolj ali manj zdrave naravne prehrane, ostalo pa uvozimo ne glede na poreklo. Vsi ostali ljudje pa so zaposleni v drugih poklicih in mnoga delovna mesta so vse bolj negotova zaradi stečajev. Čeprav so mesta zasičena z ljudmi in smogom, še vedno silimo v mesta, z kmečkim orodjem delati pa nas je sram. Čas bi že bil, da bi naši novo izvoljeni ministri naravnali zakone tako, da bi bil tudi kmečki poklic boljše ovrednoten in plačan ter v hribovskih krajih podprt z različnimi subvencijami.

Z ohranitvijo poseljenosti podeželja in pridelave zdrave prehrane bi ublažili brezposelnost. Potruditi pa bi se morali, da bi izdelovali čim manj neoporečne embalaže ter strupenih škropiv in bi s tem iz leta v leto prispevali k lepšemu in bolj zdravemu okolju, kar bi tudi našim potomcem zagotavljalo bolj zdravo prihodnost. Vsem bralcem Viharnika želim zdravo, srečno in mirno novo leto 1997.

Ludvik Mori

varnosti cestno prometnih predpisov, v katerem bodo tudi višje, strožje kazni za kršitelja.

3. Kaj pa otroci v prometu?

Ti so zelo izpostavljeni nezgodam, saj so še zelo nepremišljeni, ker v svoji igri pozabijo na nevarnosti, ki prežijo nanje na vsakem metru poti v in iz šole, kakor tudi na ulicah pred domovi. Mislim, da starši premalo storijo za svoje otroke, oz. jih premalo poučijo o obnašanju na cesti. Že samo pot v šolo bi morali opraviti vsaj enkrat s svojim otrokom in mu pokazati najvarnejšo pot do šole. Vsekakor pa lahko največ storijo vozniki s tem, da vozijo previdneje v bližini šol, vrtcev in na krajih, kjer se zbirajo otroci.

4. Kaj torej svetuješ otrokom? Kako naj se obnašajo na cesti?

Predvsem, naj bodo na cesti zelo previdni, ko hodijo v šolo in nazaj, naj ne hodijo drug ob drugem, naj se po vozišču ne igrajo, lovijo ali suvajo drug drugega. Če se že vozijo s kolesi, naj vozijo skrajno desno, na kolesu pa naj bodo sami. Pri prečkanju ceste naj uporabljajo prehode za pešce. V mraku naj uporabljajo odsevnike (kresničke) in hodijo po pravi strani vozišča. In še enkrat poudarjam, vse kar bodo storili, naj to naredijo zelo previdno.

Matic Matvoz, 6.A OŠ Mislinja

MARIJA PERŠE
1925 - 1996

"Zakaj odšla si ljuba mati? Naša prva beseda si bila, naš dom, naša sreča." Ugasnila je luč življenja Feletove mame iz Podgorja, mi pa si prizgimo luč spomina in v mislih poslednjič prehodimo njeno življenjsko pot.

31. 1. 1925 je kot šesta med sedmimi Kolarjevimi otroki v Podgorju zagledala luč sveta. Otroštvo je preživljala tako kot vsi kmečki otroci, obiskovala osnovno šolo in ostala na domačiji in okusila skupaj s svojimi vrstniki vse tegobe 2. svetovne vojne, ko je kot obveščevalka in aktivistka prenašala pošto za partizane na Graško goro. Te naloge so od mladenke zahtevale veliko poguma in prestanega strahu. Po končani vojni se je vključevala v razne mladinske in družabne dejavnosti, kjer si je širila obzorje. Leta 1946 se je poročila s Feletovim Jožetom iz Sredm. Petim otrokom sta podarila

Anica Meh

življenje. Trudila sta se, da sta vsem omogočila vstop v življenje s poklici in primerno izobrazbo. Sin Zdravko je postal dober naslednik na domačiji in s pomočjo pridne in skrbne žene nadaljeval tam, kjer sta starša postavila temelje.

Pokojni Feletovi mami je veliko pomenila družinska harmonija in družinska sreča. Bila je vzorna gospodinja in skrbna mati. Ko je možu pričelo pešati zdravje, mu je bila skrbna strežnica. S svojo požrtvovalnostjo je ustvarjala okrog bolnika toplo in pristrčno vzdušje in to so ji vračali vsi njeni, ko je tudi njej opešalo zdravje.

Ni ji bilo dano, da bi se ji izpolnila vroča želja praznovati zlato poroko. Namesto le-te bosta z možem skupaj počivala in snivala večni sen. Vsi bodo z mislimi in srci z njima in skrbno čuvali sledove njenih pridnih rok. Ponosna, trdna kakor skala, vso ljubezen in sebe je družini dala. Za vse, prav vse še enkrat HVALA.

MARTINA GRILC
1937 - 1996

*Rahlo naj te zemlja krije
dobra mati spi slatko!
Luč nebeška naj ti sijje,
mir in pokoj naj ti bo.*

Tih jesenski, nedeljski popoldan nas je v velikem številu privabil k Šularjevi kmetiji v Zelovec, kjer smo se poslovili od dobre žene, matere, babice Martine Grilc. Zemljo je pokrivala snežna odeja tako, da se je tudi mati narava z njo poslovila in tonila v objem zimskega spanja.

Težko je bilo njeno življenje, poznala je le delo. Nikoli pa ni potožila, da zahrbtna bolezen razjeda njeno telo. Vse je znala voljno pretrpeti z besedo, da je takšna božja volja.

Leta 1965 se je poročila s Francem Grilcem p.d. Šularjem. Trije sinovi in dve hčerki so oblikovali njuno srečno življenje. Pozneje so jima še štirje vnuki in šest vnučkin kazali, kako lepa je mladost, ki prehitro mine. Lepa pe-

sem pevcev "Gozdnič je že zelen" je nam vsem na šentjanskem pokopališču, kamor smo jo pospremili v velikem številu, orosila oko. Grude prsti in cvetje, ki smo ga metali v gomilo, nam je vsem dokaz, da je sleherni človek samo številka. Doma so najbolj sočustvovali sosede: Vuhneti, Vocovniki ter Vocovska kočja. Tem se domači še posebej zahvaljujejo za ne-sebično pomoč in izrečene tolažilne besede. Zahvala tudi č.g. šentjanskemu župniku za pogrebni obred. Vence, ki ste jih darovali so bili dokaz, da je bila priljubljena.

Možu Francu, sestrama, sinovom, vnučkom, vnučkinjam izrekamo globoko sožalje.

Viktor Levovnik

MIHA PASTERK
1911 - 1996

V torek, 26. novembra 1996 smo se na pokopališču pri sv. Marjeti v Kotljah po stari, slovenski navadi poslovili od Miha Pasterka. Miren, prijazen, dober človek je bil rajni Miha, ki so se mu iztekle ure življenja in tudi trpljenja v 86 letu življenja. Bil je upokojeni gozdni delavec, vdovec, ki je jesen svojega življenja preživel v svoji skromni "bajtici" na Žerjavljem v Podkrajju pod Humom.

Rajni Miha Pasterk se je rodil na Lešah leta 1911. Tako kot macesen, "viharnik" v skalovju planine kljubuje viharjem in zdrži ob vsakem vremenu in času: ob grdem in lepem vremenu, dežju, snegu, mrazu, vetru in vročini, je tudi Miha kljuboval letom in viharjem življenja, ki so ga spremljali skozi vso njegovo dolgo življenje. Težko je bilo njegovo življenje, bilo pa tudi lepo. Kljub trpljenju je živel notranje bogato, človeka vredno življenje. Od rojstva je bil delavec. Trdo je moral delati, da si je prislužil svoj košček kruha in na stara leta svojo skromno streho nad glavo.

Najprej je služil na kmetih. Kresnik na Lešah, Veček pod Homom, Ravnjak v Kotu, so bile postaje na njegovi poti. Sledilo je gozdarstvo, kmetijske zadruge, gozdarstvo Ravne in Lesna

Rok Gorenšek

Slovenj Gradec vse do upokojitve. Zanesljiv, strokovno podkovan, priden in marljiv delavec je bil. Spoznal se je na svoje delo. Znal je delati. Najraje je delal sam.

Dolga leta svojega življenja je preživel s svojo materjo. Po njeni smrti se je poročil z Riharjevo Tončko iz Prežkega vrha. 26 let sta preživela skupaj. Sam je rekel, da so bila to najsrečnejša in najlepša leta njegovega življenja. Žal, sreča ponavadi ne traja dolgo. Tudi njuna ni. Zahrbtna bolezen je zgrabila oba. Tončka je podlegla in umrla. Miha pa jo je za osem let preživel. Leta vdovstva so bila zanj težka. Žaloval je za ženo. Čutil pa je tudi bolezen, bolečine, znak, da se njegovo zdravstveno stanje slabša. Da ne bi bil čisto sam brez pomoči, je dal bajto Milanu in Marjani Sedar. Ta dva sta s svojima sinovoma Tomažem in Danilom zares lepo skrbela zanj vse do njegove smrti. Skrbela bosta pa tudi zato, da njegov grob ne bo ostal pozabljen.

Da so ljudje pokojnega Miha poznali in spoštovali, je pričal njegov pogreb. Udeležilo se ga je mnogo njegovih sodelavcev in predstavnikov gozdarstva od tam, kjer je delal in bil zaposlen. Mihaela Pasterka bomo vsi, ki smo ga poznali, ohranili v lepem spominu kot dobrega delavca, mirnega in preudarnega človeka!

IVAN VIRTIČ
1931 - 1996

Ivana sem prvič videla pri kmetu Jeleni v Jazbini kot 11 letnega otroka. Bil je zelo priljubljen in še kot otrok zelo priden. Nikoli ni rekel: "Teja pa ne bom!" Njegovo otroštvo pa je zaznamoval ogenj. Leta 1943 jim je pogorela kmetija, tako se je morala cela družina preseliti v Javorje, v župnišče. Tu so ostali eno leto, potem pa so se preselili v Krnice v Jazbino, kjer je bil prazen dom, ko se je Anželakova družina preselila v Žerjav.

Že pokojni Ivanov oče Ivan Vrtič in njegova žena Frančiška sta bila zelo napredna gospodarja. Sin Ivan ju je posnemal in že zelo zgodaj prevzel skrb za Krniško domačijo. Ko pa je začel bolehati za zahrbtno boleznijo, je njegovo delo nadaljeval sin Anton Vrtič, ki je kmalu začel graditi dom in je danes že dokončan.

Ivan Vrtič se je rodil 11. oktobra 1931. Bil je poročen in imel tri otroke: sina Tonija in Janeza ter hčerko Zaliko, ki so mu bili v veselje. Vse do upokojitve je delal v gozdu kot sekač, v uršljegorskih gozdovih.

Zdravil se je v slovenjegraški bolnišnici. Ko je žena Ivanka uvidela, da zanj ni več pomoči, ga je vzela domov v svoje varstvo. Noč in dan je družina skrbela zanj, da je lažje prenašal bolečine.

3. novembra 1996 smo se v Javorju poslovili od njega. Velika množica ljudi na pogrebu je pokazala, kako so ga spoštovali. Še sonce je posijalo z Uršlje gore na njegov zadnji domek.

Štefka Melanšek

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnideršič. Naklada: 1700 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1996.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

V SPOMIN BRATOMA EDU IN JURETU ROTOVNIKOVIMA

Kako ponosna družina smo bili mi,
da štirinajst otrok nas še živi,
deset bratov in štiri sestrice,
to velika Klevževa družina je.

Ko lani 1995. leta 18. družinsko srečanje smo slavili,
smo na novo bratsko ljubezen utrdili.
Veseli s stiskom rok smo se razšli,
z eno željo, da ob letu dni, se zopet srečamo vsi.

A že decembra 1995. leta
je prišel nad nas oblak teman,
kruta resnica bila je to,
da je brat Edo od nas vzel slovo.

Saj povedat se ne da,
kako ranjena so bila naša srca vsa,
saj med nami je velika ljubezen bila,
nas je bratska ljubezen družila.

Sonce prijazno sijalo ni,
zimski čas odet z žalostjo sredi temne noči,
saj dojet nismo mogli mi,
da brata Edota več med nami ni.

Novo leto je prišlo, za vse nas bolj mračno,
a vendar treba pobrat se bo...

Šele osmi januar 1996. leta je bil
in zopet nas je črni oblak zakril.

Žalostna novica, da govorit' ni šlo,
da zopet že drugi brat Jure vzel je slovo.
V srcu me stiska,
a vendar bila je kruta resnica.

Kako bilo je hudo se povedat' ne da,
da v enem mesecu smo izgubili kar brata dva,
v najlepših letih, ko bi lahko še dolgo živela,
pa tako hitro sta slovo vzela.

Draga brata Edo in Jure,
zakaj tako kruta je naša usoda?
Leto bo naokrog, odkar sta odšla,
a v naših srcih še vedno živa sta.

V prsih me peče, v srcu skeli,
ko spominjam se vaju s skupaj vsticami...
Miren počitek vama vsi skupaj želimo,
dokler, da ne vsi za vama prihitimo.

Za vama žaluje osem bratov in štiri sestere.

V spomin zapisala sestra
Marija Šol

SPOMINI NA MESTO METZ

Na nemško - francoski meji v slikoviti pokrajini Loreni, skozi katero teče reka Mozelle, sta lepi mesti Nanci in Metz. To pokrajino je kot našo Štajersko Hitler priključil svojemu Rajhu. Danes je spet del Francije. Tu naj bi pognale korenine priimkov Šertel in Flogi. Ta dva Napoleonova vojaka sta se zaljubila v naše lepe Slovenke in ostala pri njih v Sloveniji.

Ko se spominim na našega pokojnega Šertela, se nehote spominim tudi na mesto Metz. V Nanciju in najdalje v Metzu sem preživel strahove vojne in bombnih napadov. Tu se je začel drugi del mojega vojnega trpljenja. Tu so me po dveh mesecih srdite borbe za mesto ujeli Amerikanci in okoli mene se je ovila bodeča žica ujetniških logarjev že drugič v tej vojni. Izmed mnogih slovenskih fantov, ki so bili z menoj, jih je tu 6 za vedno ostalo. Ti padli in tisoči, ki so se izčrpali vrnili iz bojišč, kamor so jih s silo odvedli tisti, ki so to morijo skuhal, so danes pozabljeni, če pa se oglasijo v javnosti, so le nadležna nadlega za politike. Vsi, ki so se rodili po vojni v miru in ne vedo, kaj so vojne grozote, se danes bahajo s svojimi zaslugami in se prepirajo za stolčke, kjer je doma denar. Nobeden politik se še ni zavzel za nas, stare vojne veterane, da bi dobili vsaj malo za---doščanja, za naše večletno trpljenje na bojiščih in taboriščih po celotni Evropi. Zato se je bilo zelo težko odločiti, koga naj bi sploh volili na zadnjih volitvah. Pokojni Andrej Šertel in mesto njegovih prednikov Metz bosta vedno v mojem spominu.

Jože Krajnc

ZAHVALA

Ob boleči in nenadni izgubi
dragega moža, očeta
in dedka

ANDREJA ŠERTELA
iz Slovenj Gradca

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga z nami pospremili na njegovi zadnji poti.
Za poslovilne besede se iskreno zahvaljujemo gospodu Hubertu Dolinšku, gospodu Mirku Garbusu in gospodu Marjanu Križaju. Zahvaljujemo se tudi pevcem GG iz Črne na Koroškem, gospodoma duhovnikoma Tinetu Tajniku in Tonetu Vrisku iz Črne na Koroškem za cerkveni in pogrebni obred, cerkvenim pevcem ter nagrobni službi gospoda Zaveršnika.
V svojih bogatih ustvarjalnih delih še vedno ostaja z nami.

Žalujoči: žena Ema, hčerki Ana in Tatjana
z družino

ZAHVALA

Mnogo prežgodaj in vse
prehitro nas je zapustila
draga mama in stara mama
ter mačeha in sestra

MARIJA KRAJČER
iz Srednjega Doliča

Iskrena hvala vsem, ki ste jo spremljali na zadnji poti ter ji darovali cvetje, vence, sveče in za svete maše. Hvala govorniku za poslovilne besede, šentflorijanskim pevcem, za zapete žalostinke ter g. kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred.

Žalujoči: hčerka Cvetka z družino, sin Branko,
Milan in Alojz ter brat Franc

JESEN

Jeseni se spremeni narava
v čudovite barve,
hodim po gozdu
pod nogami šumi suho listje.

Listi vseh mogočih barv
padajo na tla,
videti je kot pozimi,
ko padajo bele snežinke.

Za okras gozda je pod drevesi
zeleni mah, robidovna,
tu in tam tudi strupena mušnica.

Opazujem naravo,
kako se pripravlja na počitek,
najlepša je jesen,
če je sončen dan.

Tudi naša jesen je lepa,
če smo zdravi,
a mi imamo le eno jesen,
potem pa večno spanje.

Ivan Hamun

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CEJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRETNOSTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. DECEMBRA 1996 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled,		
tekoči in žiro računi občanov (2%)	0.17%	2.00%
Žiro računi društev (1%)	0.08%	1.00%
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4)	0.83%	10.31%
Depoziti nad 91 dni (T+5), (D+5)	0.92%	11.37%
Depoziti nad 181 dni (T+6), (D+6)	1.00%	12.43%
Depoziti nad 1 leto (T+7.5), (D+7.5)	1.12%	14.02%
Kratkoročna posojila za kmete,		
člane zadrug (T+15)	1.70%	21.98%
Kratkoročna posojila za kmete,		
nečlane zadrug (T+16)	1.77%	23.04%
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		24.07%

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnje 4 mesece.
D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

Študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1996

Z
M

070 489(497.12 Slovenj Gradec

3005670

PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC

FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON

080-19-20

PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.

ŽIVLJENJE GRE NAPREJ, IN MI Z VAMI

Okrasna božična in novoletna drevesca

Hitro se približuje konec leta, ki je povezan z veselimi praznovanjem. Svečano in praznično vzdušje si ustvarjamo tudi s postavljanjem in krašenjem božičnih in (ali novoletnih) drevesc.

Ne bo odveč, če vas ob tem spomnimo, da si veselja ne smemo privoščiti na račun roparskih posegov v naše gozdove.

Pridobivanje okrasnih drevesc iz gozdov je določeno tudi v Zakonu o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93). Navedel bom nekaj določil tega zakona ter praktičnih napotkov za izvajanje zakona. Lastniki gozdov in izvajalska podjetja Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov pridobivajo okrasna drevesa iz gozdov le na podlagi odločbe (17. čl. ZG). Vsa okrasna drevesa morajo biti pri prevozu in prodaji označena s plombo na vidnem mestu.

Plombe za označevanje drevesc z letnico 1996 in oznako gozdnogospodarskega območja (18. čl. ZG) so na razpolago po vseh krajevnih enotah Zavoda (Mislinja, Slovenj Gradec, Dravograd, Prevalje, Črna in Radlje).

Nalepke za označevanje okrasnih drevesc pridobljenih iz gozda se izdajajo skupaj z odločbo. Pri tem lahko revirni gozdarji izdajo posameznim lastnikom gozdov do 10 plomb brezplačno, nad 10 plomb pa se plača, in sicer 10 SIT za eno plombo.

Prodajalci okrasnih drevesc morajo imeti poleg plomb še odločbe o dovoljenem poseku drevesc v gozdu ali potrdilo, da so drevesca pridobljena na negozdskih (ali namenskih) površinah.

V gozdu se lahko pridobivajo okrasna drevesca po principih nege in varstva gozdov. Brez škode pa se lahko sekajo na presekih elektrovdov, na cestnih brežinah in na zaraščajočih kmetijskih površinah.

Zaradi ogroženosti in redkosti jelke ne sekamo za okrasna drevesca.

Z vsebino izdajanja in obliko plomb so obveščeni organi policije, carinska služba, tržna in gozdarska inšpekcija.

Tone Modic, dipl. ing. gozd.

Fantje iz Zavrma nad Dobrno so že znani po izdelavi največje velikonočne butare na svetu. Za letošnji advent pa so spletili zagotovo tudi največji adventni venec, ki je meril v premeru preko 4 m, teža pa je okoli 600 kg. Za venec je izdelal sveče slovenjegraški svečar Hrabro Perger.

